

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Odsjek za kroatistiku

HRVATSKO ARHIVISTIČKO NAZIVLJE
DIPLOMSKI RAD

Mentorica:

dr. sc. Milica Mihaljević

Mentor:

dr. sc. Hrvoje Stančić, izv. prof.

Studentica:

Marta Mihaljević

Zagreb, travanj 2014.

Profesorici i Profesoru.
Hvala
što ste me naučili moru riječi.

ZAHVALA

Ovim radom o nazivlju stječem dva naziva: magistra arhivistike i magistra kroatistike. Stoga je važno da i u ovih par crtica dokažem da nazive zaslužujem navodeći pojedince koji su svojom potporom pomogli ne samo u nastanku i sastavljanju, nego i u dovršavanju rječnika i ovoga rada.

U prvome redu dužna sam zahvaliti svojim mentorima: profesoru **Hrvoju Stančiću** i profesorici **Milici Mihaljević** koji su pokazali neograničeno strpljenje, visoku razinu stručnosti i ponajviše razumijevanja. Zahvaljujem im što su u ovako važnome projektu odluke uglavnom prepuštali meni te me tako naučili odgovornosti da stojim iza ovoga rječnika i iza svoje riječi.

Zahvalna sam brojnim prijateljicama i prijateljima: onima koji su navijali za mene s *one* strane znajući što me čeka i onima koji su pratili moj rad pripremajući se za svoj. Najviše su mi pomogli savjeti triju Ivana: **Ivane Buljan**, **Ivane Kukić** i **Ivane Zec**, a stalnu podršku dobivala sam od **Kristine Brodarić**, **Ivane Duvnjak**, **Lobela Filipića**, **Ane Garić**, **Tatjane Hećimović**, **Marine Jurković**, **Ivana Korotaja**, **Marine Kožul**, **Petre Mesić**, **Matije Puklaveca**, **Irene Ravlić**, **Jelene Tamindžije** i **Lucije Zlopaša**. Oni su mi u svakome trenutku pružali vjetar u leđa i na tome im ne mogu dovoljno zahvaliti.

Zahvalu dugujem svojim zadarskim kroatisticama **Brigiti Mravičić** i **Franki Šiško**, svojoj *drugo*j sestri **Aniti Pavlinović** i svojim Virovitičankama: **Ivani** i **Marici Svoboda**, **Blaženki Nikolovskoj**, **Renati Mihaljević** i baki **Mariji**. Njihovi su mi savjeti uvijek bili dragocjeni.

Posebno zahvaljujem **Danijelu Đapiću**, kuharu ponajboljega gulaša od zeca.

Na koncu posebna zahvala ide mojim Mihaljevićima: sestri **Mariji** i bratu **Tomislavu** zahvaljujem što su me odmalena temeljito pripremali za ono što me čeka.

Najveće zahvale i zasluge pripadaju mojoj majci **Ljubici** i ocu **Stjepanu**: hvala im što me nikad nisu puštali... posebno na onaj trajekt. Njima je ovaj rad posvećen.

SAŽETAK

Hrvatsko arhivističko nazivlje

U ovome radu objašnjava se nastanak hrvatske inačice rječnika Multilingual Archival Terminology koji je nastao kao rezultat prevođenja engleske inačice, potom provjere usklađenosti arhivskih praksa i jezične provjere. Izrada rječnika utjecala je na razvoj hrvatskoga jezika koji je ponudio rješenja glavnoga problema: uporabe tuđica u struci. Budući da je hrvatski rječnik usklađen i s hrvatskom arhivističkom praksom i hrvatskim standardnim jezikom, ovim je radom usustavljeno hrvatsko arhivističko nazivlje. Njime se također uspjelo dokazati da se hrvatska arhivistička struka kreće ukorak s međunarodnom i da hrvatski jezik uspijeva za svaki strani izraz ponuditi svoj vlastiti.

Ključne riječi: hrvatski standardni jezik, nazivlje, arhivistika, rječnik, naziv, Multilingual Archival Terminology

SUMMARY

Croatian Archival Terminology

This paper deals with the making of Croatian version of e-dictionary Multilingual Archival Terminology, which was made by translating the English version. It also brings the most common issues of the process of reviewing the translation made by one expert from Archival Science and one Croatian linguist, which means that the translation was proofed in accordance with the Croatian Archival Practice and Standard Croatian Language. The most important issue was the use of foreign words, which was reduced at every given opportunity. The author of this thesis believes that the making of this dictionary has affected the Croatian language as well, not just Croatian Archival Science, and that the Croatian Archival terminology has finally been established by following the latest trends of Archival Science, especially its electronic aspects.

Keywords: standard croatian language, terminology, archival science, dictionary, term, Multilingual Archival Terminology

Sadržaj

UVOD	1
RASPRAVA	2
1. ARHIVISTIKA I LEKSIKOGRAFIJA	2
1.1. ARHIVISTIKA	2
1.2. LEKSIKOGRAFIJA – NAZIVI I RAZVOJ	5
1.3. VIŠEJEZIČNI RJEČNIK	6
1.4. RAZVOJI U OBLIKOVANJU ELEKTRONIČKIH RJEČNIKA	7
1.5. TERMINOLOŠKI RJEČNIK	9
1.6. DOSADAŠNJI PROJEKTI IZRADE HRVATSKOGA RJEČNIKA ARHIVISTIKE	10
1.7. O MEĐUNARODNOME PROJEKTU MULTILINGUAL ARCHIVAL TERMINOLOGY	14
2. IZRADA HRVATSKE INAČICE RJEČNIKA MAT	17
2.1. TEHNIČKI ZAHTJEVI	17
2.2. NAČELA PREVOĐENJA NAZIVA	18
2.3. OBRADA NAZIVA PO KORACIMA	20
2.3.1. Osnovni primjer nastanka hrvatske rječničkoga članka	21
2.3.2. Brisanje zalihosnih definicija	23
2.3.3. Ujednačavanje značenja	30
2.3.4. Višeznačnost	36
2.3.5. Višeznačnost	42
2.3.6. Rješenja arhivističke struke	46
2.3.7. Rješenja pravne struke	49
2.3.8. Uklanjanje suvišnih definicija	52
2.3.9. Problem prevođenja izraza	54
2.3.10. Prilagođavanje izraza značenju	57
2.3.11. Definiranje pridjeva	62
2.3.12. Ujedinjavanje više naziva u jedan	65
2.3.13. Izrada triju novih rječničkih članaka iz jednoga	71
2.4. ZAHVATI STRUKE I JEZIČNI ZAHVATI	76
2.5. KORIŠTENJE RUSKOGA JEZIKA PRI OBRADI	77
2.6. UPITI RAZNIM SURADNICIMA	77

2.7. NOVI NAZIVI	78
2.8. NOVI IZRAZI	79
2.9. ODNOSI ZNAČENJA MEĐU RIJEČIMA	80
2.10. BROJČANI PODACI	86
3. POSTAVLJANJE HRVATSKIH NAZIVA NA MAT	87
3.1. POPIS HRVATSKIH NAZIVA RJEČNIKA MAT	95
<u>ZAKLJUČAK</u>	101
<u>POPIS IZVORA</u>	103
POPIS IZVORA CITIRANIH U HRVATSKOJ INAČICI RJEČNIKA MAT	103
POPIS LITERATURE	106
<u>PRILOZI</u>	109
POPIS PRILOŽENIH SLIKA	109
POPIS PRILOŽENIH TABLICA	109

Uvod

Hrvatsko arhivističko nazivlje interdisciplinarni je rad pisan kao jedinstven diplomski rad dvaju odsjeka: Odsjeka za kroatistiku te Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Poticaja za ovakav rad je više: rad prvenstveno nastaje iz želje da se iz jednoga većega, interdisciplinarnoga rada stvori određena dobrobit. Budući da se radi o dvjema strukama, želja je autorice da od ovoga rada obje struke steknu korist. Drugi je poticaj praktičnije prirode: autorica se tijekom školovanja na navedenom Fakultetu i sama našla u potrebi za rječnikom svoje struke koji je u potpunosti prilagođen ne samo suvremenim razvojem struke, nego i da je u skladu s hrvatskim standardnim jezikom.

Prvotna ideja nastala je na kolegiju *Nazivlje i nazivoslovlje na hrvatskome jeziku* koji je autorici predavala dr. sc. Milica Mihaljević, vanjska suradnica Odsjeka za kroatistiku zaposlena na Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Konkretnija razrada nastala je nakon savjetovanja s dr. sc. Hrvojem Stančićem, izv. prof. Nakon pristanka mentorstva s obje strane, planiralo se obraditi stručnu literaturu te iz toga korpusa preuzeti i obraditi nazive. No nakon susreta prof. Stančića s koordinatoricom projekta Multilingual Archival Terminology (MAT) Lucianom Duranti dogovorena je izrada hrvatske inačice.

U ovome će se radu prikazati nastanak hrvatske inačice elektroničkoga rječnika MAT.

Nakon uvodnoga opisa struke, leksikografskih načela, prikaza postojećih rječnika te predstavljanja projekta *Multilingual Archival Terminology*, pristupit će se objašnjenju postupka izrade ove inačice. Postupak izrade obuhvaća prijevod i obradu engleske inačice rječnika.

Na primjerima će se navesti rješenja nekih najčešćih problema ovoga rada i donijeti pregled postupaka struke. Navest će se pomoćna sredstva i novi nazivi koji su nastali tijekom rada. Prikazat će se odnosi među riječima s pridruženim primjerima. Nakon toga će se predstaviti brojčani rezultati prijevoda i obrade rječnika, a potom objasniti postupak postavljanja hrvatskih pojmova na MAT. Navest će se nedostaci ovoga elektroničkoga rječnika i donijeti moguća rješenja.

Rasprava

1. Arhivistika i leksikografija

1.1. Arhivistika

Arhivistika obuhvaća znanost i struku koje se bave gradivom čiji se vremenski raspon trenutačno rasprostire od glinenih pločica do internetskih stranica. Etimološkim uvidom u korijen riječi *arhiv* otkrivamo njezino podrijetlo: grčki izraz *ἀρχεῖον* [arkheion] označava javne zapise, vijećnicu, ured ili vladu, možemo ga pronaći u današnjim izrazima *anarhija* ili *monarhija* te zaključujemo da je, kao i danas, vezan uz upravu.

Arhivistika je nastala iz praktične potrebe razvrstavanja i pronalaženja gradiva. Bavi se arhivskim gradivom, dakle gradivom koje je nastalo kao trag aktivnosti, dokazno sredstvo ili kakva informacija te se ono iz nekoga razloga čuva. Razlog tomu bilo je u početku osiguranje pravnih, političkih i materijalnih interesa te potpora administraciji. Gradivo se, kao i danas, čuvalo u arhivima, ustanovama koje su u rimskome i grčkome razdoblju bile jedine mjerodavne da potvrde pravnu valjanost kakve isprave te su stoga jedine čuvala takvo gradivo. Od 16. stoljeća stvara se administrativni sustav koji je bio daleko napredniji od dotadašnjih srednjovjekovnih kancelarija. Razlog tomu bilo je stvaranje nacionalnih ili multinacionalnih centralističkih država čiji je sustav zahtijevao brzu pohranu akata koji su se gomilali u tekućem poslovanju. Prve registrature nastajale su u razvijenim zapadnoeuropskim državama i služile kao učinkovito rješenje sređivanja i registriranja velikih količina zapisa. Ipak, i tada je sav posao pripao notarima, gradivo je pohranjeno u zatvorenim ustanovama te su arhivističke metode i nazivlje ostali isključivo u krugu administracije. Premda su notari sloveli kao osobe od povjerenja, danas je vidljivo da nerijetko nisu uspijevali očuvati gradivo prema nekim osnovnim kriterijima. Arhiv je dakle bio zatvorena ustanova koja je bila jedina mjerodavna za ispravno čuvanje gradiva nastalog u administraciji. Takvo je shvaćanje arhiva bilo uvriježeno do kraja 18. stoljeća.

Nakon Francuske revolucije i u vrijeme jačanja nacionalne svijesti javlja se arhivistika kao disciplina koja, uz postojeću zaštitu prava i podršku upravi,

podupire povijesna istraživanja. Tada je arhivistika potvrđena kao pomoćna povijesna znanost. Arhiv se izdvojio od administracije te preuzeo status izvora povijesnih istraživanja koji je do danas zadržao. U Francuskoj krajem 18. stoljeća ostvaruje se pravo javnosti na uvid u gradivo, a državi se priznaje pravo čuvanja vlastitih povijesno važnih dokumenata. To se ostvarilo zahvaljujući napretku historiografije i objavi brojnih povijesnih izdanja. Arhivistika se u tome trenu počela osamostaljavati kao znanstvena disciplina. Počeci znanosti obilježeni su načelom poštivanja fonda (franc. *respect des fonds*) odnosno čuvanja gradiva u cjelinama koje je zamijenilo prethodne klasifikacijske planove. U Prusiji su se pak osnovala načela provenijencije i prvotnoga reda kojima se zadržava onakav poredak gradiva kakav je dobiven iz registrature. Uskoro su se pojavili specijalizirani časopisi čime se omogućio širi uvid u arhivističku djelatnost te priručnici, od kojih su najpoznatiji Müllerov, Feithov i Fruinov „O sređivanju i popisivanju gradiva“ iz 1899. godine te priručnici Jenkinsona i Casanove. O potrebi izgrađivanja arhivistike kao suvremene znanosti govori podatak da su se tada počeli organizirati prvi međunarodni arhivistički skupovi.

Arhivistika danas pripada informacijsko-komunikacijskim znanostima jer je tehnološki napredak pomaknuo granice shvaćanja zapisa, njihovu razdiobu, odnos sa stvarateljem i ostala organiziranja informacija da bi se u konačnici korisniku mogla pravodobno pružiti informacija. Stoga ne čudi kako je danas omogućeno i obrazovanje za djelatnika arhiva, arhivista.

Arhivistika nam objašnjava što je arhiv, kako i zašto on postoji, kako je tekao njegov razvoj, kakvu strukturu i koja svojstva ima. Arhivistika se također koristi znanstvenim istraživanjima da bi radu arhiva omogućila najbolja rješenja za rješavanje njegovih rutinskih zadataka. Jedan je od temeljnih zadataka priprema gradiva za višestruke društvene potrebe čime se dovodi u pitanje istodobnost korištenja gradiva i njegove zaštite. To u prvome redu obuhvaća plansko prikupljanje arhivskoga gradiva, njegove pravne i materijalne zaštite te vrednovanje, obradu i objavljivanje gradiva.

Znanstveni temelji također su nužni za klasificiranje zapisa i njihov poredak koji je potrebno uspostaviti već u pismohrani. Temeljna je svrha arhivistike razumno i svestrano korištenje zapisima za koje je ključno postojanje najučinkovitijih metoda sređivanja i opisivanja arhivskoga gradiva. Iz toga se može zaključiti da arhivistika

kao disciplina proučava zapise i njihovo raspoređivanje u cjeline, potom metode kojima se oni najprikladnije koriste te pravne norme koji su temelj rada u arhivima da bi na kraju arhivistika opravdala svoju svrhu u društvu.

Suvremena arhivistika kreće se ukorak s najnovijim dostignućima tehnologije, uvodi se polje elektroničke arhivistike te se pritom bilježe nova pitanja, pomiču se granice poimanja osnovnih definicija arhivističkih pojmova te uvode novi. Tako suvremena arhivistika nadilazi prostorne i vremenske granice te teži stvaranju normi koje će vrijediti za sve arhive, za razliku od klasične arhivistike koja je bila ograničena na prostor europskih zemalja te na razdoblje od kraja antike do stvaranja suvremenih arhivskih ustanova. Arhivistika se kao suvremena znanstvena disciplina uspjela razviti kao informacijska znanost te odvojiti od statusa pomoćne povijesne znanosti zahvaljujući razmjeni metoda i iskustava ostalih znanstvenih disciplina. Pritom se nije mogao izbjeći utjecaj teorijskih spoznaja tih znanosti. Interdisciplinarnost bi stoga svakako mogla pružiti rješenja zahtjeva suvremenoga društva. (Stulli 1997: 3-13)

1.2. Leksikografija - nazivi i razvoj

Leksikografija je znanstvena disciplina o sastavljanju rječnika i leksikona te također obuhvaća popisivanje, sređivanje i tumačenje riječi jednoga ili više jezika (Hrvatski jezični portal 2014). Danas se njezin status mijenja: od nekadašnje, analogne i ručne djelatnosti leksikografija postaje elektronički program koji se suočava s novim zahtjevima opisivanja. Rječnici, koji su proizvod leksikografije, danas više nisu mogući bez elektroničkih baza podataka, a papirni, tiskani rječnici obavezatno imaju svoje mrežno izdanje ili izdanje na CD mediju. Ubrzani razvoj računalnih programa u izradi rječnika zahtijevaju i temeljniji opis po koracima.

Uz prototipni, najopćenitiji i najpoznatiji *opći rječnik* koji je jednojezičan, abecedan i za opću uporabu postoje još i brojne vrste rječnika, primjerice dječji, ilustrirani, prijevodni, biografski, dijalektni, tehnički rječnik, rječnik citata, slenga, vlastitih imena, prezimena, sinonima, rimarij, elektronički, internetski rječnik i rječnik na CD mediju.

Opći je rječnik onaj koji se najčešće kupuje, najčešće koristi te ima važnu ulogu u društvu koje ga je i sastavilo. Primjerice presudan je za odabir naziva koji će korisnik izabrati od ponuđenih, na primjer povijesnih, socijalnih ili regionalnih inačica. Od elektroničkoga se papirni rječnik razlikuje po mediju - oni su istovjetni, samo se u elektroničkome sve informacije nalaze u tekstnoj datoteci. No razlikuju se i po prednostima: elektronički je rječnik brži te je moguće pretraživati ga na više načina, na primjer po popisu sinonima ili po antonimima koji su dostupni na poveznicama. U njemu se često nalazi i više sadržaja, dakle veći je po opsegu. Također moguće je pretraživati više riječi koje se nalaze u višem ili nižem razredu, poput hiperonima i hiponima. (A Practical Guide to Lexicography 2006: 3-6)

Temeljni su nazivi koji će se koristiti u ovome radu (označeni na slici 1):

1. naziv — oznaka pojma određenoga u kojem znanstvenom jeziku s pomoću jezičnoga izraza; nazivak, termin
2. definicija — sažeto, jasno i što je moguće preciznije tumačenje (opis) biti nekoga pojma

3. pojam – skup zajedničkih obilježja istovrsnih predmeta koja ima opseg i sadržaj
4. rječnički članak – natuknica u rječniku
5. nazivlje – ukupnost ili popis stručnih naziva; terminologija.

1 datum ([Edit Term](#))

Add Definition(s)

Definitions:
imenica

2 1. podatak o kalendarskome vremenu označen danom, mjestom i godinom i/ili satom i minutom

cit [autori]

Region: n/a
Related: none

[Link Definition](#) | [Edit](#)

Added By: martam **Last Mod By:** martam on 12 Jan 2014

Slika 1. Rječnički članak s označenim nazivom (1) i definicijom (2)

1.3. Višejezični rječnik

Temeljna je svrha višejezičnoga rječnika da usmjerava leksičke jedinice jednoga jezika prema onima iz drugoga jezika pod uvjetom da im je leksičko značenje istovjetno. Na mikrostrukturnoj razini ovo se ostvaruje prijevodnim inačicama. U idealnome slučaju takvi, prijevodni rječnici trebali bi sadržavati:

- prijevodni ekvivalent za svaku riječ izvornoga jezika
- cjelovito pokriven opseg vokabulara izvornoga jezika
- gramatičke, sintaktičke i semantičke obavijesti
- informacije o varijacijama jezika
- pravilne nazive
- posebne jedinice rječnika
- upute o pisanju
- upute o izgovoru.

No višejezični, odnosno prijevodni rječnici često ne sadržavaju sve navedeno zbog pretpostavki leksikografa o ciljnoj skupini korisnika, primjerice o njihovu poznavanju izvornoga jezika, teme, o aktivnome ili pasivnome korištenju rječnika

te o tome hoće li se rječnik koristiti u jednome smjeru (samo iz izvornoga jezika prema ciljnome ili dvosmjerno). (A Practical Guide to Lexicography 2006: 67)

Izbori s kojima se leksikograf suočava u vezi sa semantičkim informacijama u rječnicima odnose se na sljedećih pet:

1. Hoću li se usredotočiti na smisao pojedine riječi?
2. Koja značenja riječi smatram važnima?
3. Koju vrstu značenja trebam definirati?
4. Koje ću jezično stajalište zauzeti?
5. Koji oblik definicije ću zauzeti?

Budući da se u ovoj inačici radi o stručnome, terminološkome rječniku, za prva tri pitanja postavljena prije sastavljanja hrvatske inačice MAT-a nije bilo puno dvojbi - preuzeta su značenja koja vrijede u arhivističkoj struci odnosno pripadaju određenome konceptnom području (ovakvu perspektivu proučava onomasiologija). S jezične strane posebno se nastojalo oko hrvatskoga standardnog jezika što je vidljivo najviše u pravopisu¹, manje u nazivima (detaljnije o jezičnoj pozadini rječnika u nastavku je ovoga rada). Odlučeno je da će se definicije sastojati od najbližega rodnog pojma (lat. *genus proximum*) i specifične razlike (lat. *differentia specifica*) premda je praktični dio, odnosno samo oblikovanje definicija nerijetko pokazalo da se u ovakvome, stručnome rječniku teže dosljedno držati takvih načela. (A Practical Guide to Lexicography 2006: 83)

1.4. Razvoji u oblikovanju elektroničkih rječnika

Jedan od većih ograničenja leksikografa 19. i 20. stoljeća je bio prostor u papirnome rječniku. Također su imali ograničen pristup podacima u rječniku jer su mogli pretraživati samo abecedno poredane natuknice. Ishodi toga bili su rječnik koji nije prilagođen korisniku, nejasni dijelovi koji su postojali radi uštede prostora te nedosljednost.

¹ Pravopis korišten u hrvatskoj inačici MAT-a je Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Godine 2003. elektronički rječnik nastao je kao kopija papirnoga na CD mediju ili na internetu. Time su riješeni problemi papirnih rječnika te su otvorene neke nove mogućnosti: prikaz informacija može biti eksplicitniji, vrijeme pretraživanja je skraćeno te je moguće dohvatiti podatke koje je nemoguće naći u tiskanoj inačici. Također korisnik papirnoga rječnika morao je poznavati razne simbole i kratice, no u elektroničkome rječniku oni se mogu pisati u obliku cijeloga izraza. Moguće je navoditi i varijante pojedine natuknice što se prije izbjegavalo radi uštede prostora. Povezani nazivi na koje se dotad usmjeravalo pomoću kratica (na primjer *usp.* (usporedi) ili *v.* (vidi)) otežavali su korištenje rječnika jer je korisnik morao listati rječnik i ponovo tražiti značenje. U elektroničkim rječnicima takve se pojave izbjegavaju nizanjem povezanih naziva pa se oni nalaze na jednome mjestu ili su nazivi u hipertekstu pa korisnik može samo u jednome kliku na poveznicu doći do željenoga naziva.

Prikaz elektroničkoga rječnika može se katkada prilagoditi korisniku veličinom i bojom slova što je moguće jednostavno urediti; ovo je posebno važno istaknuti radi osoba oštećena vida, a također je i računalno čitljiv rječnik prilagođen i osobama s posebnim potrebama.

Zahtjev je elektroničkoga rječnika a i današnjega društva da se takav rječnik redovito posuvremenuje. Pitanje je onda ima li takav rječnik izdanja i kako se bilježe pojedine inačice rječnika. (A Practical Guide to Lexicography 2006: 215-221)

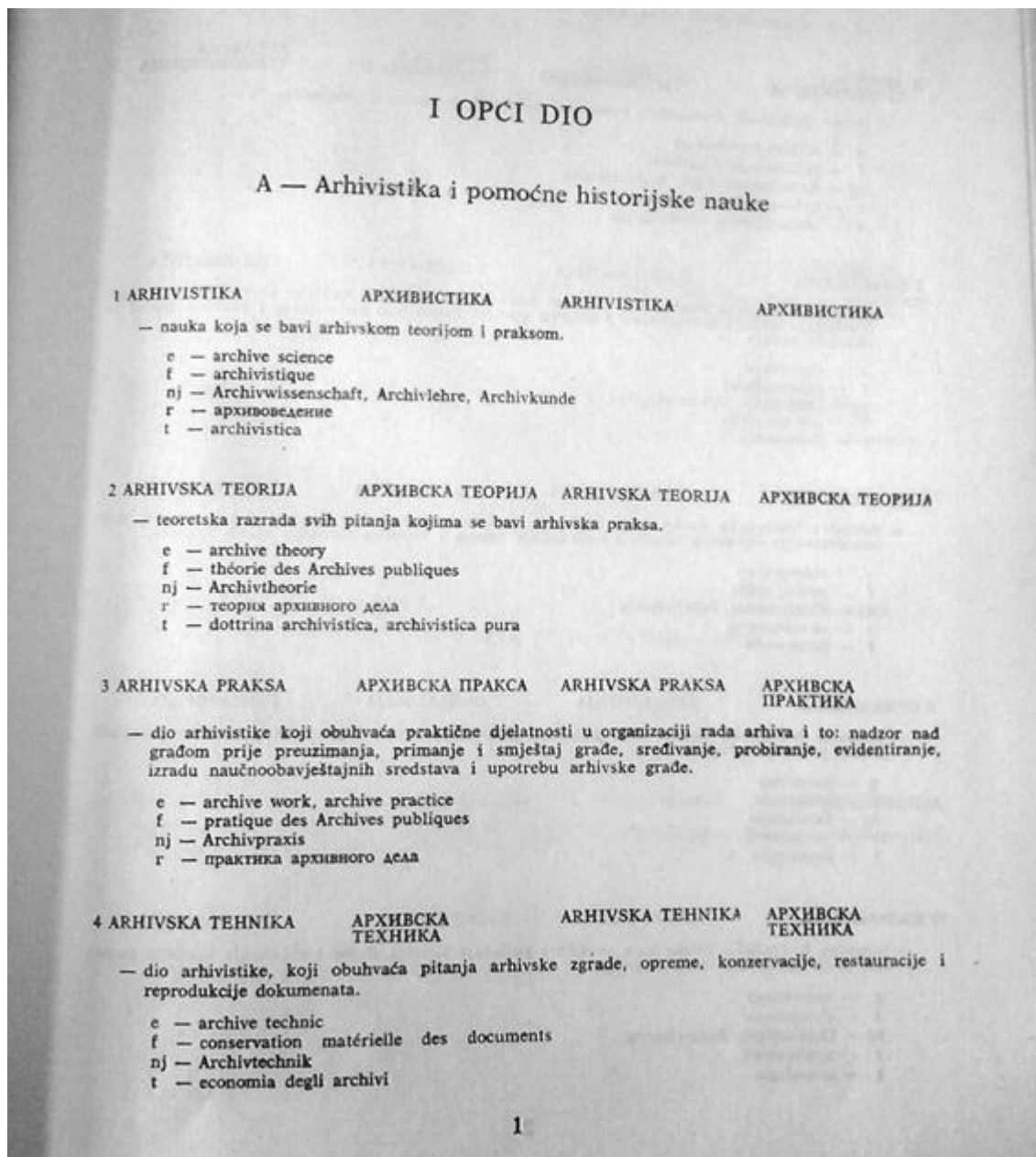
Elektronički rječnici trebali bi spriječiti dosadašnje korisničke prakse s rječnicima: preskakanje uputa za uporabu, površno pregledavanje natuknice, preskakanje nejasnih simbola i kratica te stvaranje neutemeljenih zaključaka o značenju riječi. To će se omogućiti eksplicitnijim prikazom informacija i pretraživanjem bilo koje informacije pomoću tražilice. Naizgled ključni elementi svakoga rječnika, poput njegove veličine („debljine“) i bogatstva, bit će isključeni pa će dojam cjelovitosti biti stvarniji nego dosada. (A Practical Guide to Lexicography 2006: 226-227)

1.5. Terminološki rječnik

Terminološki rječnici, odnosno stručni rječnici (eng. Language for special purposes dictionaries, LSP dictionaries) odnose se pojedino tematsko područje i nisu opširni. Njihova je svrha definirati i prenijeti stručno znanje iz toga područja. U općemu rječniku unos je leksički, a u stručnome terminološki. Terminološki je unos, za razliku od leksičkoga koji treba dati opću sliku značenja jednoga izraza, identificiran kakvim konceptom te je svaki koncept definiran u pojedinoj natuknici s pripadajućim sinonimima. Često se bilježi pravilna ili preporučena uporaba naziva i naglašava ona koja je pravno određena. Nazivi su definirani onako kako se koriste u tome jeziku, ne dodaje im se opće značenje. Većinom su to imenice, glagoli i rjeđe pridjevi. Takav rječnik treba postojati u obliku (elektroničke) baze podataka da bi postao službeni prikaz znanja unutar određenoga područja. (A Practical Guide to Lexicography 2006: 334-336)

1.6. Dosadašnji projekti izrade hrvatskoga rječnika arhivistike

Godine 1972. objavljen je *Rječnik arhivske terminologije Jugoslavije* (hrvatsko-srpsko-slovensko-makedonski, englesko-francusko-njemačko-rusko-talijanski) koji je izdao Savez društava arhivskih radnika Jugoslavije (slika 2).

Slika 2. Rječnik arhivske terminologije Jugoslavije

Nakon toga uslijedila je izrada hrvatske inačice rječnika ICA-e (Rječnik arhivske terminologije 2013) s definicijama čiji su autori prof. dr. sc. Josip Kolanović i Tatjana Šarić, rođ. Deželjin (slika 3). Rječnik je sastavljen u (elektroničkome) rukopisu prije više od 14 godina i sadrži, uz hrvatske nazive i objašnjenja, i nazive na engleskome, španjolskome, francuskome i njemačkome jeziku. Ovaj je rječnik korišten pri izradi novoga rječnika, ponajviše u prijevodu naziva.

AOP

Vidi: automatska obrada podataka

Aperturna kartica = aperture card

Kartica, obično rubno bušena, veličine i oblika pogodnih za uporabu u sustavima *obrade podataka*, s jednom ili više pravokutnih rupa posebno dizajniranih za pridržavanje okvira ili okvira *mikrofilma*.

(carte à fenêtre)

(Lochkarte)

(ficha de ventana)

Arhiv = Archives

1) U engleskom Archives pisani velikim slovom: Zgrada ili dio zgrade u kojoj se čuva i daje na korištenje arhivsko gradivo; također i arhivsko spremište; 2) Pismohrana, ili program odgovoran za odabiranje, preuzimanje, čuvanje i korištenje arhivskoga gradiva; naziva također se i arhivskom ustanovom, institucijom ili arhivskim programom

2) document (d'archives); 2) archives(2)

1) Archiv, Registratur(2)

1) archivo(1); 2) depósito (1)

Vidi: arhivska ustanova

Arhivi baza podataka = data archives

Ustanova ili upravna jedinica odgovorna za preuzimanje, čuvanje i davanje na korištenje podataka u elektroničkom obliku, bez obzira na PODRIJETLO/PROVENIJENCIJU. Vidi također: elektronički zapisi.

(service chargé de la conservation d'archives électroniques)

maschinenlesbare Unterlagen

(agencia de datos)

Arhivist = archivist

Osoba profesionalno zaposlena u arhivu i /ili upravljanju arhivskim gradivom. U SAD pojam se često koristi i za osobu koja se brine za rukopise/*manuscript curator*. Vidi također: *spisovoditelj*.

(Archiviste)

(Archivar, -in)

archivero/a

Arhivska kakvoća, kvaliteta čuvanja = archival quality

Slika 3. Rječnik arhivske terminologije

Prvi pojmovnik na hrvatskome s arhivskim nazivima sastavila je knjižničarka Irena Kolbas, a taj *Mali pojmovnik arhivistike, bibliotekarstva i muzeologije* sastoji se od oko 70 naziva. Nazivi su podijeljeni prema trima znanostima te sadrže naziv i definiciju, uz koju je u zagradi donesen pripadajući naziv u obliku poveznice koji je uspoređan u drugim dvjema znanostima, ako je moguće.

POJMOVNIK

Arhivistika

Arhiv - 1. ustanova koja prikuplja, čuva, istražuje i omogućuje uporabu dokumenta i drugog gradiva trajne vrijednosti koje je nastalo djelovanjem državnih tijela i ustanova, pojedinaca, organizacija i obitelji koje su imale istaknutu ulogu u povijesti, 2. zgrada ili prostorija (spremište, depo) gdje se čuva arhivska građa, 3. dio pisarnice u sastavu upravnih i sudskih organa i radnih organizacija, 4. arhivska građa (v. [knjižnica](#) u bibliotekarstvu i [muzej](#) u muzeologiji)

Arhivalija v. [arhivsko gradivo](#)

Arhivist - stručni djelatnik arhiva sa VSS. Djelatnici sa višom školom su viši arhivski tehničari, sa srednjom arhivski tehničari. (v. [bibliotekar](#) u bibliotekarstvu i [kustos](#) u muzeologiji)

Arhivska jedinica v. [jedinica opisa](#)

Arhivska zbirka - skup zapisa ili drugovrsne dokumentacije nastale prema načelu sadržaja, vrste zapisa ili nositelja obavijesti (npr. srednjovjekovne isprave, matične knjige, kartografska zbirka i sl.) (v. [bibliotečna zbirka](#) u bibliotekarstvu i [muzejska zbirka](#) u muzeologiji)

Arhivski fond - cjelina arhivskih zbirki bez obzira na njihov oblik ili podlogu, koje je stvorila ili primila i koristila neka fizička odnosno pravna osoba u obavljanju svoje djelatnosti (v. [bibliotečni fond](#) u bibliotekarstvu i [muzejski fond](#) u muzeologiji)

Arhivski znak – oznaka jedinice opisa utvrđena prilikom odlaganja predmeta (v. [signatura](#) u bibliotekarstvu i [inventarni broj](#) u muzeologiji)

Arhivsko gradivo - izvorni i reproducirani (pisani, tiskani, fotografirani, snimljeni ili na neki drugi način zabilježeni) dokumentirani materijal, nastao u toku poslovanja stvaratelja arhivskog gradiva, od trajne društvene, a posebno naučne i kulturne vrijednosti (v. [bibliotečna građa](#) u bibliotekarstvu i [muzejska građa](#) u muzeologiji)

Slika 4. Mali pojmovnik arhivistike, bibliotekarstva i muzeologije

Sljedeći hrvatski rječnik arhivske struke također je bio u fazi izrade, a radi se o Višejezičnome rječniku Međunarodnoga instituta za arhivsku znanost u Mariboru i Trstu (The International Institute for Archival Science - IIAS; slika 5) (Dizionario plurilingue di termini archivistici 2014). On obuhvaća 22 jezika euroazijskoga kontinenta i svi imaju preveden naziv, no samo četiri jezika imaju i pripadajuće definicije. Hrvatski nije među ta četiri, no ima stotinjak naziva. (Barbarić 2013)

Le lingue attualmente supportate sono: Albanese, Bosniaco, Bulgaro, Ceco, Croato, Ebraico, Francese, Greco, Inglese, Italiano, Kirundi, Macedone, Malese, Montenegrino, Romeno, Russo, Serbo, Serbo cirillico, Slovacco, Sloveno, Spagnolo, Ungherese e Tedesco.

seleziona la lingua:

termine da ricercare:

Ricerca

Lingua	Termine	Descrizione
english	archival science	The science developing the procedures for preserving, managing, improving and describing by standards the archival heritage (IIAS)
albanian	arkivistika	
serbian	arhivistika	
bulgarian	arhivna nauka	
croatian	arhivistika	
hungarian	levéltártan, levéltári tudomány	
italian	archivistica	Scienza che elabora i processi di tutela, gestione, conservazione, valorizzazione e descrizione normalizzata del patrimonio archivistico (IIAS)
macedonian	arhivistika; arhivska nauka	
rumanian	arhivistica	
serbiancyrillic	Архивистика	
slovenian	arhivistika	
greek	Αρχαιογραφία	

Slika 5. Višejezični rječnik Međunarodnoga instituta za arhivsku znanost u Mariboru i Trstu

1.7. O međunarodnome projektu Multilingual Archival Terminology

Na internetskim stranicama Međunarodnoga arhivskog vijeća (eng. International Council on Archives, skraćeno ICA) u kartici *Professional resources* navodi se kako je dijeljenje znanja temeljni način rada Vijeća kojim se u prvome redu uči, a potom i grade veze te u konačnici može postići više nego pojedinačnim radom. Otvoren pristup informacijama važan je ne samo za arhiviste, već i za zajednicu u kojoj djeluju. Stoga ovaj internetski repozitorij znanja sadržava profesionalna teorijska i praktična znanja i teži njihovu rasprostiranju na način da im se povećava važnost za sve članove zajednice, od novih djelatnika do uprava državnih arhiva te od stvaratelja do korisnika zapisa. U skladu s takvom politikom svim se izvorima može besplatno pristupiti i pridonositi im. (ICA Resources 2014)

Multilingual Archival Terminology (skraćeno MAT), odnosno Višejezični arhivistički rječnik interaktivna je baza podataka o arhivističkim nazivima koji su trenutno u uporabi. Rječnik je međunarodni izvor nazivlja i definicija koje koriste mnoge arhivističke prakse radi dijeljenja arhivističkih iskustava. Svojom dinamičkom uporabom odražava međunarodne arhivske prakse i njihov razvoj kroz vrijeme.

Proizvod je rada arhivista iz cijeloga svijeta koji su se koristili mjerodavnim izvorima i općom praksom, a oni ga i održavaju. To su profesionalni arhivisti, akademski članovi, istraživači i studenti arhivistike, odnosno članovi međunarodne arhivističke zajednice. Rječnik je referentna točka koja se redovito posuvremenjuje za potrebe svih studenata ili arhivista i ujedno prilika za obavješćavanje arhivskoga svijeta o razvoju novih pojmova koji se identificiraju pojedinim nazivima i definicijama.

Namjera je da ta baza podataka potpomogne komunikaciji te da se postigne razumijevanje koncepata vezanih uz zapise po raznim jezicima, kulturama i tradicijama arhivističkih praksa. Budući da je nazivlje živ entitet, ova baza podataka dinamičan je izvor koji se koristi prednostima digitalnih mreža i znanjem mnoštva unutar arhivske zajednice. Predstavljena je kao *wiki* te samo registrirani

korisnici mogu dodavati nazive, definicije, poveznice među definicijama te komentare.

Cilj je baze podataka da u što većoj mjeri odrazi nacionalne ili regionalne arhivističke tradicije izborom naziva i definicije naziva. Premda je baza podataka započela svoj razvoj kao 320 engleskih naziva koji su pojašnjeni na nekoliko drugih jezika, ishod toga nije priznavanje samo jednoga jezika ili tradicije na štetu ostalih, već su predstavljeni svi nazivi i definicije kojima se koriste arhivisti na svojem radnom mjestu. Kako neki jezici koji su predstavljeni u bazi nemaju istovjetni izraz za svaki naziv izražen u engleskome nazivlju, samo su prevedeni iz engleskoga i povezani referencijama. Također ova baza nudi alat kojim je moguće dijeliti arhivističke prakse i istraživanja te širiti arhivski diskurz. No težnja da se rječnikom izraze nacionalne i regionalne prakse ostaje temeljna. (Multilingual Archival Terminology 2014)

Projekt je pokrenut na bazi od 320 naziva na engleskome jeziku te je temeljen na nazivima iz prethodnih rječnika ICA-e i InterPARES-a. Njih je odabrala voditeljica projekta prof. dr. sc. Luciana Duranti (University of British Columbia) i odobrio Odjel arhivskoga obrazovanja i podučavanja ICA (eng. Section for Archival Education and Training, skraćeno SAE). Početne radove na prijevodu izradio je tim koji se sastoji od doktoranda i apsolvenata University of British Columbia's School of Archival, Library and Information Studies, stručnjaka i pripravnika nekoliko državnih arhiva te studenata arhivistike. Definicije su preuzete iz standardnih priručnika za svaki jezik (ako su postojale) i iz opće prakse. Citati vežu izvore uz pojedinu definiciju.

Broj jezika koji se nalazi u rječniku rezultat je sudjelovanja stručnjaka iz pojedinih govornih područja koji su bili dio projektnoga tima tijekom prevođenja, a ne nekoga drugog kriterija odabira. On ukazuje na visoku razinu međunarodnoga sudjelovanja i suradnje. U planu je uključenje drugih jezika te je moguće u bilo kojemu trenutku u bazu podataka unijeti bilo koji novi jezik (Launching the Project 2014). Također je moguće vidjeti sve suradnike projekta za svaki pojedini jezik (List of Contributors 2014).

Arhivistička nazivlja koja su trenutno dostupna u MAT-u su na engleskome, finskome, francuskome, grčkome, hrvatskome, japanskome, katalanskome, kineskome, korejskome, nizozemskome, njemačkome, poljskome, portugalskome,

pandžapskome, ruskome, španjolskome, švedskome i talijanskome jeziku. Bjeloruski i rumunjski uskoro će biti dodani.

2. Izrada hrvatske inačice rječnika MAT

2.1. Tehnički zahtjevi

Polazišni rječnik koji čini osnovicu hrvatskoga jest engleski i dostupan je na internetu (Engleska inačica rječnika Multilingual Archival Terminology 2014). U vrijeme dovršetka prijevoda engleski se rječnik sastojao od 328 naziva s pripadajućim definicijama i poveznicama.

Rječnik se prevodio od ožujka do kolovoza 2013. Usporedno s prevođenjem počelo se raditi i na provjeri prijevoda te na lekturi i korekturi provjerena prijevoda. Sav prevedeni materijal pohranjen je u dokumentima MS Worda po pripadajućim slovima engleske abecede i podijeljen s mentorima u mapi programa Dropbox.

Svaka je rječnički članak prenesen iz engleskoga rječnika u dokument MS Worda te je ispod njega prevedena njegova definicija (ili više njih, ako ih je bilo). Autorica rada tijekom samoga prevođenja engleskoga rječnika koristila se rječnicima Merriam-Webster (2014) te, rjeđe i naročito kritički promotreno, Googleovim prevoditeljem (2014). Prevodilo se ako značenje u engleskome jeziku i engleskoj arhivskoj praksi odgovara određenom nazivu u hrvatskome jeziku i hrvatskoj arhivskoj praksi. Prema uputi mentorice nazivi i definicije pisane su malim slovom, sastavljene su u jednoj rečenici te nisu korištene zagrade (osim u iznimnim slučajevima). Ispod prevedenoga naziva nizani su njegovi sinonimi. Ako je pod jednim nazivom bilo više definicija, u hrvatskome prijevodu one nisu bile obrojčene, već su odvajane novim redom.

Nedostaci engleskoga rječnika nerijetko su otežavali prevođenje. Često se nailazilo na dvostruke definicije (dvije istovjetne ili se razlikuju u određenom interpunkcijskom znaku, prijedlogu ili kojoj drugoj manjoj riječi) - u tomu se slučaju najčešće prevodilo prvu, odnosno opširniju definiciju, a drugu se ignoriralo. Engleski je rječnik pisan nedosljedno pa autorica pretpostavlja da ga je sastavljalo više autora i da su određene definicije naprosto prenesene iz drugoga izvora bez prilagodbe novome rječniku. U većini slučajeva naveden je izvor, nekad kao

„common sense“ (kod nas: „autori“), no i u pisanju referencija vidljiva je veća nedosljednost. U samim definicijama, uz već spomenute dvostruke, nailazilo se na definicije koje počinju definiranim nazivom, velikim ili malim slovom, cjelovite su izjavne rečenice (ili više njih), rečenice su bez točke, riječi su ponekad pisane velikim tiskanim slovima (u tim su slučajevima istaknute riječi obično bile ključne riječi), naziv se ponavlja u definiciji (kružna definicija) i ostalo.

No sve takve pogreške poslužile su autorima hrvatskoga rječnika kao negativan primjer koji treba izbjeći u hrvatskoj inačici.

2.2. Načela prevođenja naziva

Tijekom prevođenja nastojalo se u što većoj mjeri pridržavati se sljedećih načela (Mihaljević i Halonja 2012: 91) odabira naziva. Zvezdicom su označeni primjeri neprihvatljivih naziva:

1. Domaći naziv ima prednost pred stranim (pa i pred internacionalizmom)
 - eng. *archival group* > arhivska grupa* > arhivska skupina
 - eng. *principle* > princip* > načelo
 - eng. *pseudooriginal* > pseudoriginal* > lažni izvornik
 - eng. *record integrity* > integritet zapisa* > cjelovitost zapisa
 - eng. *system* > sistem* > sustav
 - eng. *vital records* > vitalni zapisi* > ključni zapisi
2. Nazivi latinskoga i grčkoga podrijetla imaju prednost pred nazivima preuzetim iz engleskoga, francuskoga, njemačkoga; strani naziv koji se glasovnim sastavom uklapa u hrvatski jezični sustav (latinski, grčki) može se prihvatiti, ali onaj koji od njega bitno odudara treba po mogućnosti zamijeniti.
 - eng. *emulation* - (lat. *aemulatio*, -onis f.) > emulacija
 - eng. *process* - (lat. *processus*, -us, m.) > proces
3. Prošireniji i stručnjacima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim
 - eng. *updating* > posuvremenjivanje > ažuriranje
 - eng. *information* > obavijest > informacija

- eng. *medium* > nosač > medij
4. Naziv mora biti usklađen s (pravopisnim, fonološkim, morfološkim, tvorbenim, sintaktičkim) sustavom hrvatskoga standardnog jezika
- eng. *digitisation* > digitizacija* > digitalizacija
 - eng. *principle of original order* > načelo prvobitnoga reda* > načelo prvotnoga reda
5. Kraći nazivi imaju prednost pred duljim (samo ako su nazivi istovrijedni prema ostalim kriterijima)
- knjiga depozita i knjiga pohranjenoga arhivskog gradiva > knjiga depozita
6. Tvorba
- Naziv od kojeg se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onim od kojeg se ne mogu tvoriti tvorenice.
- Ako je domaća riječ višerječna, često (ne uvijek, npr. javni bilježnik > javnobilježnički) se od nje ne mogu tvoriti tvorenice.
- *klasifikacija* i *razredba* > zadržana je *klasifikacija* jer ima glagol *klasificirati*
7. Treba izbjegavati da naziv unutar istoga terminološkog sustava ima više značenja
- eng. *appraisal*
 - a) procjenjivanje - postupak identificiranja gradiva koje je ponuđeno arhivima i koje ima vrijednost dostatnu za akviziciju
 - b) vrednovanje - postupak kojim se procjenjuje vrijednost zapisa i utvrđuje rok do kojega će se čuvati određena vrsta gradiva ili jedinice gradiva te se određuje postupak sa svakom vrstom ili jedinicom gradiva po isteku roka čuvanja
 - eng. *evidence*
 - c) dokaz
 - d) evidencija

2.3. Obrada naziva po koracima

U ovome poglavlju obradit će se 14 naziva prateći cijeli postupak po koracima. Prvo će se pojasniti određeni problem, prikazati engleski rječnički članak (I.), potom prijevod naziva na hrvatski (II.) s navedenim problemima na koje je autorica naišla pri prevođenju i rješenjima koja su pritom primijenjena. Nakon toga će se prikazati isti rječnički članak s promjenama koje su nastale nakon pregleda prof. Stančića, s dodanim objašnjenjima i napomenama (III.). U konačnici će se prikazati posljednja inačica naziva koja je ujedno i finalna što je omogućeno pregledom i ispravcima prof. Mihaljević koji će također biti predstavljeni u pratećem objašnjenju (IV.).

Nakon svih inačica naziva i objašnjenja, u odjeljku *Ostali primjeri* prikazat će se rješenja drugih naziva iz rječnika koji su imali sličan ili istovjetan problem.

Engleski su rječnički članci preneseni u onakvome obliku kakvi su bili u razdoblju od ožujka do kolovoza 2013., odnosno u vremenu trajanja prevođenja. Ovdje su doneseni samo s informacijom o izvorima (u rječniku: *cit*); izbačeni su nazivi povezani s drugim jezicima (u rječniku: *Related*) koji su vidljivi na stranicama engleskoga rječnika. Oznakom plus (+) označeni su sinonimi naziva.

2.3.1. Osnovni primjer nastanka hrvatske rječničkoga članka

U ovome će se primjeru obradom engleskoga naziva *activity* pokazati neki najčešći problemi na koje se naišlo i ponuđena rješenja koja su oblikovana tijekom izrade hrvatske inačice rječnika MAT.

I.

activity

1.

The major tasks performed by an organisation to accomplish each of its functions. An activity should be based on a cohesive grouping of transactions producing a singular outcome.

cit [State of Queensland - Department of Public Works, Glossary of Archival and Recordkeeping Terms (Queensland: Queensland State Archives, 2010)]

2.

A series of acts or actions aimed to one purpose.

cit [Duranti, Luciana, Terry Eastwood, and Heather MacNeil. Preservation of the Integrity of Electronic Records. Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 2002.]

II.

aktivnost

veći zadaci koje obavlja organizacija radi ispunjavanja svake od njezinih funkcija koji se trebaju temeljiti na povezivanju radnji koje imaju isti cilj

niz postupaka ili radnji s istim ciljem

Cit ovaj rječnik

U ovoj je rječničkoj natuknici izvršen prijevod obaju engleskih definicija. U prvoj je hrvatskoj definiciji izvedeno udruživanje dviju rečenica u jednu jer se od početka nastojalo svaku definiciju svesti na jednu, a ujedno se izbjeglo ponavljanje

naziva koji se definira, što je prisutno u prvoj engleskoj definiciji (tzv. kružna definicija).

Ovako preveden naziv prošao je korake III. i IV. bez daljnjih ispravaka te je tako postavljen na e-rječnik.

2.3.2. Brisanje zalihosnih definicija

Obradom rječničkoga članka *archives* pokazat će se kako se pristupilo problemu većega broja definicija te višeznačnosti.

I.

archives

1.

The whole of the documents made and received by a juridical or physical person or organization in the conduct of affairs, and preserved.

cit [School of Library, Archival and Information Studies. "Select List of Archival Terminology." School of Library, Archival and Information Studies.

2.

A place where records selected for permanent preservation are kept.

cit [The InterPARES 1 Project Glossary]

3.

An agency or institution responsible for the preservation and communication of records selected for permanent preservation.

cit [The InterPARES 1 Project Glossary]

4.

Materials created or received by a person, family, or organization, public or private, in the conduct of their affairs and preserved because of the enduring value contained in the information they contain or as evidence of the functions and responsibilities of their creator, especially those materials maintained using the principles of provenance, original order, and collective control; permanent records.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

5.

The division within an organization responsible for maintaining the organization's records of enduring value.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

6.

An organization that collects the records of individuals, families, or other organizations; a collecting archives.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

7.

The professional discipline of administering such collections and organizations.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

8.

The building (or portion thereof) housing archival collections.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

9.

A published collection of scholarly papers, especially as a periodical.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

10.

Those records that are appraised as having continuing value. Traditionally the term has been used to describe records no longer required for current use which have been selected for permanent preservation. Also referred to as permanent records.

cit [State of Queensland - Department of Public Works, Glossary of Archival and Recordkeeping Terms (Queensland: Queensland State Archives, 2010)]

11.

An agency (or part of an agency) responsible for appraising, acquiring, preserving and making available archival material.

cit [State of Queensland - Department of Public Works, Glossary of Archival and Recordkeeping Terms (Queensland: Queensland State Archives, 2010)]

12.

The place (building/room/storage area) where archival material is kept.

cit [State of Queensland - Department of Public Works, Glossary of Archival and Recordkeeping Terms (Queensland: Queensland State Archives, 2010)]

II.

arhiv

cjelina dokumenata nastalih radom fizičke ili pravne osobe i koja se trajno čuva - gradivo

mjesto na kojemu se trajno čuva arhivsko gradivo

agencija ili ustanova odgovorna za vrednovanje, prikupljanje, čuvanje, dostupnost arhivskoga gradiva i korištenje zapisa

gradivo nastalo radom osobe, obitelji ili javne ili privatne organizacije te očuvano zbog trajne vrijednosti informacija koje sadržava, a koje služe kao dokaz obavljanja njihovih funkcija i kao dokaz o odgovornosti njihova stvaratelja te su poredani po načelu provenijencije i prvobitnoga reda; trajni zapisi

odjel unutar organizacije odgovoran za održavanje zapisa trajne vrijednosti

organizacija koja prikuplja zapise pojedinaca, obitelji i drugih organizacija

zgrada ili dio zgrade u kojem su pohranjene (arhivske) zbirke

Cit ovaj rječnik

ustanova ili služba čija je glavna zadaća čuvanje, obrada i omogućavanje korištenja arhivskim gradivom

Ivanović, str. 107.

arhiva

zastarjelo (kratica?); v. arhiv, 2. kolokv. služba u poduzeću ili ustanovi koja radi s dokumentima; pismara, pismohrana

(HJP)

Rječnički članak *archives* sadržava 12 definicija uvidom u koje je otkriveno da engleski jezik u tome izrazu ima dva značenja: *arhiv* te *arhivsko gradivo*. Stoga se pri prijevodu 12 definicija podijelilo po značenjima kojima odgovaraju u hrvatskome jeziku. U ovome su koraku prevedene samo definicije 1-6 te 8; ostale nisu jer se 7. odnosi na arhivistiku (disciplina), 11. i 12. podudaraju se s prethodnima, 9. se odnosi na izdanje, 10. na arhivsko gradivo. Dodana je definicija iz hrvatske stručne literature te je preuzeta definicija za naziv *arhiva* s Hrvatskoga jezičnog portala (u daljnjem tekstu: HJP). Također je vidljivo kako se autorica dvoumila hoće li zapisivati kratice ili će koristiti cjelovit izraz (*zastarjelo*).

3.

arhiv

1. cjelina dokumenata nastalih radom fizičke ili pravne osobe i koja se trajno čuva - gradivo
2. mjesto gdje su trajno čuva arhivsko gradivo
3. agencija ili ustanova odgovorna za vrednovanje, prikupljanje, očuvanje, dostupnost arhivskoga gradiva i korištenje zapisa
4. gradivo nastalo radom osobe, obitelji ili javne ili privatne organizacije te očuvano zbog trajne vrijednosti informacija koje sadrže, a koje služe kao dokaz obavljanja njihovih funkcija i kao dokaz o odgovornosti njihova stvaratelja te su poredani po načelu provenijencije i prvobitnoga reda; trajni zapisi
5. odjel unutar organizacije odgovoran za održavanje zapisa trajne vrijednosti
6. organizacija koja prikuplja zapise pojedinaca, obitelji i drugih organizacija
7. zgrada ili dio zgrade u kojem su pohranjene (arhivske) zbirke

Cit ovaj rječnik

ustanova ili služba čija je glavna zadaća čuvanje, obrada i omogućavanje korištenja arhivskoga gradiva

Ivanović, str. 107.

arhiva

zastarjelo (kratica?); v. arhiv

U pregledu provjereni su svi nazivi te nije bilo ispravaka, osim u nazivu *arhiva* gdje se interveniralo tako da je obrisano drugo značenje iz HJP-a čime se podržava nastojanje struke da se naziv *arhiva* izbací iz uporabe. Struka navodi da postojanje tih dvaju naziva u rječniku često dovodi do njihova izjednačavanja.

4.

arhiv

cjelina dokumenata nastalih radom fizičke ili pravne osobe i koja se trajno čuva, gradivo

mjesto na kojemu se trajno čuva arhivsko gradivo

agencija ili ustanova odgovorna za vrednovanje, prikupljanje, čuvanje, dostupnost arhivskoga gradiva i korištenje zapisa

gradivo nastalo radom osobe, obitelji ili javne ili privatne organizacije te očuvano zbog trajne vrijednosti informacija koje sadržava, a koje služi kao dokaz obavljanja njihovih funkcija i kao dokaz o odgovornosti njihova stvaratelja te su poredani po načelu provenijencije i prvotnoga reda; trajni zapisi, v. arhivsko gradivo

odjel unutar organizacije odgovoran za održavanje zapisa trajne vrijednosti

organizacija koja prikuplja zapise pojedinaca, obitelji i drugih organizacija

zgrada ili dio zgrade u kojem su pohranjene (arhivske) zbirke

Cit ovaj rječnik

ustanova ili služba čija je glavna zadaća čuvanje, obrada i omogućavanje korištenja arhivskim gradivom

Ivanović, J. Priručnik iz arhivistike, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2010., str. 107.

arhiva

a. arhiv (zast.); b. služba u poduzeću ili ustanovi koja radi s dokumentima; pismara, pismohrana (kolokv.)

cit Hrvatski jezični portal, <http://hjp.novi-liber.hr/>, 15. 3. 2013.

Sve su jezične intervencije primijenjene i to: umjesto crtice u prvoj definiciji koja odjeljuje značenja stavljen je zarez; umjesto veznika *gdje* u drugoj definiciji upotrijebljen je *na kojima*. *Očuvanje* je u ovome slučaju ispravljeno u *čuvanje* jer standardni jezik za sada ne sadržava izraz *očuvanje*, no u ovome se rječniku radi struke koja razlikuje *čuvanje* i *očuvanje* takav naziv ipak zadržao. O tome struka kaže sljedeće: *čuvanje* u ovome smislu jest pasivno, odnosno vežemo ga uz puku pohranu (eng. *keeping* i *storing*) i pod odgovornošću je arhiva, dok je *očuvanje* proaktivno održavanje gradiva (eng. *preservation*) i pod odgovornošću je arhivista.

Kao i u četvrtoj definiciji, tijekom obrade rječnika često se događalo da se glagol *sadržavati* pogrešno konjugira kao *sadržati*. U standardnome se jeziku ipak daje prednost glagolu *sadržavati* te u ovome primjeru on glasi *sadržavaju* umjesto *sadrže* (*Sadržati > sadržavati* 2014). Upozoreno je na izraz *provenijencija* u istoj definiciji te je predloženo da ga se zamijeni izrazom *podrijetlo*, odnosno *načelom podrijetla* što struka odbija jer se taj izraz ustalio upravo zbog toga jer je riječ o jednome od temeljnih načela arhivistike. Stoga je on u rječniku zadržan. Ipak interveniralo se u načelo *prvobitnoga reda*; predloženo je da ono glasi *načelo prvotnoga reda*, što je prihvaćeno i primijenjeno.

Uvidom u definiciju domaćega autora upozoreno je da glagol *koristiti se* uvijek otvara mjesto objektu u instrumentalu (a ne genitivu) pa neće biti *korištenje arhivskoga gradiva već korištenje arhivskim gradivom*.

U nazivu *arhiva* upozoreno je na značenje koje taj naziv ima u praksi i to je pismohrana. Premda su nastojanja struke takva da se teži izbacivanju izraza *arhiva*, prihvaćen je prijedlog te je određeno da će prvo značenje toga naziva biti da je to zastarjeli izraz za *arhiv* (pisan kraticom), a drugo značenje ipak će biti pismohrana. Ovdje se pojavila dvojba oko toga hoće li rječnik biti normativan ili deskriptivan te su se njegovi autori odlučili za drugu opciju pod uvjetima da su kritički promotreni

svi mogući ishodi te će se posebno upozoriti na izraze i značenja čija je pravilnost upitna (kao što je to u ovome slučaju učinjeno kraticama *zast.* i *kolokv.*).

Ostali primjeri

Premda se struka složila s izmjenom u nazivu temeljnoga načela, načela prvotnoga reda, nije se dopustilo mijenjanje načela provenijencije u načelo podrijetla, kako bi bilo jezično prihvatljivije. Također struka nije prihvatila *posuvremenjivanje* umjesto *ažuriranje* (npr. *ažuriranje baze podataka* pravilnije je umjesto *posuvremenjivanje baze podataka*) i *mjerodavno* umjesto *nadležno* (*nadležni ured*, ali: *mjerodavna osoba*).

2.3.3. Ujednačavanje značenja

U ovome dijelu donose se primjeri glagola *back up* i imenice *backup*. Pokazat će se kako se pristupilo problemu neujednačenosti u engleskome rječniku i kako se riješio problem nepotpunih definicija.

I.

back up

1.

To duplicate information primarily for protection in case the original is lost or destroyed.

cit [Glossary of Records and Information Management Terms, 3rd ed. (ARMA International, 2007)]

2.

The activity of copying files or databases so that they will be preserved in case of equipment failure or other catastrophe. This is different from archiving information, which is preserving information with a view to its long-term value.

cit [Glossary of Records Management Terms. Canberra: National Archives of Australia, 2007. [http://www.naa.gov.au/records-management/glossary/index.aspx#Full and Accurate Records](http://www.naa.gov.au/records-management/glossary/index.aspx#Full_and_Accurate_Records)]

II.

kopirati/izrađivati sigurnosne kopije

duplicirati/izrađivati preslike/kopije informacije prvenstveno za zaštitu u slučaju gubitka ili uništenja originala

postupak dupliciranja spisa ili baza podataka u slučaju zakazivanja opreme ili druge katastrofe što se razlikuje od arhiviranja informacija gdje se one očuvaju zbog njihova trajnoga značenja

Cit ovaj rječnik

napraviti kopiju spisa ili podataka u svrhu zaštite od slučajnoga gubitka
+ napraviti kopiju svih podataka s tvrdoga diska

Prema: s. v. back up, Engleski jednojezični rječnik Merriam-Webster, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/back%20up>, 21.4.13.

Zanimljivo je bilo proučiti kako su se autori ovih dvaju engleskih naziva opredijelili za tri različita izvora što je prouzrokovalo neistovjetnost upotrijebljenih izraza, odnosno nedosljednost definicija. Obje definicije imaju slično značenje; razlika im se temelji uglavnom na opreci glagol - imenica. U hrvatskome jeziku ta se razlika premostila dodavanjem glagola uz imenicu (*izrađivati sigurnosne kopije*) koja je osnova drugoga naziva (*sigurnosna kopija*).

U nazivu *back up* (koji se odnosi na radnju) u prevođenju se ponajprije dvojilo oko toga hoće li se prevesti kao *kopirati*, *duplicirati* ili *izrađivati* (*sigurnosne kopije*). Čak se dvojilo i oko uporabe izraza *kopija* i *preslika*; ta je dvojba kasnije riješena u nazivu *copy* u kojemu je određeno da se *preslika* uzima kao naziv koji je širi od kopije (*kopija* se najčešće odnosi na digitalni primjerak). Vidljivo je kako se prijevodom prve definicije nastojao izbjeći pasivni oblik glagola koji se često koristi u engleskome jeziku (eng. *in case the original is lost or destroyed* > hrv. *u slučaju gubitka ili uništenja originala*). U ovome slučaju pasiv se izbjegao uporabom glagolske imenice. Takvi su zahvati u ovome radu bili česti.

Druga definicija donosi nam dvije rečenice, što se opet nastojalo izbjeći spajanjem u jednu. U hrvatskome jeziku takvo je spajanje omogućeno uporabom veznika *što*.

Internetski jednojezični rječnik engleskoga jezika Merriam-Webster ponudio je dvije kraće definicije te su i one ovdje prevedene i donesene, u prvome redu jer postojeće definicije nisu navele da se *back up* odnosi i na umnožavanje podataka s tvrdoga diska, s kojim se ovaj naziv u praksi najčešće povezuje.

III.

izrađivati sigurnosne kopije

kopirati informacije prvenstveno radi zaštite u slučaju gubitka ili uništenja izvornika

duplicirati datoteke ili baze podataka kako bi se očuvale u slučaju zakazivanja opreme ili druge katastrofe; razlikuje se od arhiviranja informacija pri čemu se one očuvaju zbog njihova trajne vrijednosti

Cit ovaj rječnik

napraviti kopiju spisa ili podataka u svrhu zaštite od slučajnoga gubitka
+ napraviti kopiju svih podataka s tvrdoga diska

Prema: Merriam-Webster dictionary, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/back%20up>, 21.4.13.

U dogovoru je odlučeno da će glagol u nazivu biti *izrađivati* jer jasnije određuje naziv nego *kopirati*. Ipak, u prvoj definiciji neće se zadržati izraz *izrađivati kopije informacije* nego će se pojednostavniti u *kopirati informacije*. S pomoću veznika *radi* ističe se svrha koja je temeljna u ovoj definiciji. Također je izraz *original* zamijenjen domaćom riječi *izvornik*.

U drugoj je definiciji primijećeno da se glagol, po uzoru na englesku definiciju, nastojao definirati imenicom u *genusu proximumu*. To je u ovome koraku ispravljeno uporabom glagola *duplicirati*. Primijećeno je da se ta definicija odnosi na dupliciranje podataka samo u slučaju nesreće (izvršeni čin), no dodana je svrha izrazom *kako bi se očuvale* čime se pojašnjava da je dupliciranje podataka uobičajeni postupak koji treba poduzimati neovisno o tome hoće li se dogoditi nesreća (potencijalni čin). Izraz *značenje* zamijenjen je *vrijednošću* koja se češće upotrebljava u arhivističkome kontekstu, osobito primjerice u arhivskome zakonodavstvu.

IV.

izrađivati sigurnosnu kopiju

kopirati podatke u prvome redu radi zaštite u slučaju gubitka ili uništenja izvornika

umnožiti datoteke ili baze podataka kako bi se sačuvale u slučaju zakazivanja opreme ili druge katastrofe; razlikuje se od arhiviranja informacija pri čemu se one čuvaju zbog njihove trajne vrijednosti

Cit ovaj rječnik

napraviti kopiju spisa ili podataka u svrhu zaštite od slučajnoga gubitka; napraviti kopiju svih podataka s tvrdoga diska

Prema: Rječnik Merriam-Webster, [http://www.merriam-webster.com/dictionary/back up](http://www.merriam-webster.com/dictionary/back%20up), 21. 4. 2013.

Nakon struke, obrađene su tri definicije i to tako da su u prvoj definiciji *informacije* zamijenjene *podacima*, a *prvenstveno* je nadomješteno izrazom *u prvome redu*. U drugoj definiciji glagol *umnožiti* ima prednost pred glagolom *duplicirati*.

Ostali primjeri

Tijekom prijevoda naišlo se na više primjera engleskih glagola, a genus proximum u definiciji je imenica što bi trebalo ispraviti. Tako je bilo i s nazivom *(to) acquire* čija druga definicija glasi: *The process of adding to the holdings of an archival repository or records centre*. Autori hrvatske inačice nisu slijedili engleski izraz i preveli ga kao glagol, nego je natuknica bila imenica (*akvizicija*) i tome prilagodili definicije. Tako se postupilo jer je *akvizicija* naziv koji se češće koristi u struci, a glagol u hrvatskome bi bio *prikupljati* i njemu bi se radi jasnoće trebao dodati objekt (*gradivo*) što bi bilo predugo.

Što se fraza i nedostataka engleskoga rječnika tiče, vidljivo je kako se pri izradi toga rječnika nije vodilo računa o pažljivom odabiru naziva koji će sadržavati pridjev *archival*. Budući da je to rječnik arhivističke struke, lako je većini imenica dati pridjev *arhivski* i pritom se neće puno pogriješiti, no u ovakvome je rječniku takva informacija zalihosna. Engleski rječnik bilježi 13 takvih naziva. Iz toga je razloga otežan rad i prevoditeljima i korisnicima. Tako engleski rječnik sadržava nazive *archival description* i *description*, a detaljnijim uvidom u nazive otkrivamo da samo *archival description* sadržava upotrebljive definicije; *description* naime samo upućuje korisnika na *archival description*. U hrvatskome su stoga sastavljeni nazivi *arhivsko opisivanje* (postupak) i *opis* (rezultat postupka).

Istovjetan je slučaj bio i s nazivima *archival arrangement* i *arrangement* (u hrvatskome: *poredak*).

Takvi su problemi u hrvatskome rječniku izbjegnuti.

I.

backup

1.

A copy of all or portions of software or data files on a system kept on storage media, such as tape or disk, or on a separate system so that the files can be restored if the original data is deleted or damaged. - 2. Equipment held in reserve that can be substituted in case equipment in regular use fails.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

sigurnosna kopija

kopija svih dijelova programa ili podatkovnih spisa u sustavu koji su pohranjeni na mediju za pohranu poput vrpce ili diska ili u odvojeni sustav iz kojih se spisi mogu vratiti u slučaju gubitka ili oštećenja izvornih podataka

oprema u pričuvi koja u slučaju nezgode zamjenjuje onu u uporabi

Cit ovaj rječnik

Imenica *backup* u engleskome rječniku nalazi se pod prvom definicijom, no sadržava dvije numerirane koje su značenjski različite. Stoga se njih u prijevodu odijelilo u dvije zasebne.

III.

sigurnosna kopija

kopija svih dijelova programa ili datoteka u sustavu koji su pohranjeni na mediju za pohranu poput vrpce ili diska ili u odvojenom sustavu tako da se oni mogu vratiti u slučaju gubitka ili oštećenja izvornih podataka

pričuvna oprema koja u slučaju nezgode zamjenjuje onu u uporabi

Cit ovaj rječnik

Nakon prijevoda, mentorska intervencija bila je promjena izraza *podatkovni spisi* u *datoteke* te promjena padeža (*u odvojeni sustav* > *u odvojenom sustavu*) kako bi se objasnilo da se kopiranje vrši u posebnome sustavu (lokativ), a ne prijenosom datoteka u njega (akuzativ).

U drugoj definiciji izraz *imenica + imenica* mijenja se u pridjev + *imenica* pa dobivamo prikladniji izraz *pričuvna oprema*.

IV.

sigurnosna kopija

kopija svih dijelova programa ili datoteka u sustavu koji su pohranjeni na mediju za pohranu poput vrpce ili diska ili u odvojenom sustavu tako da se oni mogu vratiti u slučaju gubitka ili oštećenja izvornih podataka

pričuvna oprema koja u slučaju nezgode zamjenjuje onu u uporabi

Cit ovaj rječnik

U ovome primjeru nije bilo lektorskih intervencija.

Ostali primjeri

U rječniku je bilo još primjera promjene izraza *imenica + imenica* u pridjev + *imenica*. Tako naziv *access point* nije preveden kao *točka pristupa*, već kao *pristupna točka*.

2.3.4. Višeznačnost

Na primjeru naziva *classification* problem višeznačnosti izraza će se prikazati.

I.

classification

1.

The systematic organization of records in groups or categories according to methods, procedures, or conventions represented in a plan or scheme.

cit [School of Library, Archival and Information Studies. "Select List of Archival Terminology." School of Library, Archival and Information Studies.]

2.

Systematic identification and arrangement of business activities and/or records into categories according to logically structured conventions, methods and procedural rules represented in a classification system to aid business use, continued access and appropriate retention and disposal.

cit [State of Queensland - Department of Public Works, Glossary of Archival and Recordkeeping Terms (Queensland: Queensland State Archives, 2010)]

3.

Any method of recognizing relationships between documents; 2) The systematic identification and arrangement of documents in categories according to logically structured conventions, methods, and procedural rules represented in a classification plan/scheme.

cit [International Council on Archives, "Dictionary of Archival Terminology" (Draft Third Edition/DAT III, 1999) <http://www.staff.uni-marburg.de/~mennehar/dati/engterm.html>]

4.

The organization of materials into categories according to a scheme that identifies, distinguishes, and relates the categories.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

5.

The process of assigning materials a code or heading indicating a category to which it belongs; see code.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

6.

The process of assigning restrictions to materials, limiting access to specific individuals, especially for purposes of national security; security classification.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

klasifikacija

sustavna organizacija zapisa u skupini ili kategoriji prema metodama, postupcima ili konvencijama u planu ili shemi

sustavna identifikacija i poredak poslovnih aktivnosti i/ili zapisa u kategorije prema logički oblikovanim konvencijama, metodama i procedurnim pravilima predstavljenima u klasifikacijskome sustavu u svrhu podrške poslovanju, kontinuiranome pristupu i prikladnome zadržavanju i izlučivanju

svaka metoda prepoznavanja odnosa između dokumenata; 2. vidi prvu

organiziranje gradiva u kategorije prema shemi kojom se gradivo identificira, razlikuje i povezuje u kategorije

postupak dodjeljivanja koda ili naslova gradivu kojima se gradivo svrstava u kategoriju, v. kôd

postupak dodjeljivanja ograničenja gradivu, ograničavanja pristupa pojedincima, najčešće radi nacionalne sigurnosti; klasifikacija

Cit ovaj rječnik

svako razvrstavanje stvari u najširem smislu u određene grupe i pojedinih grupa stvari u druge grupe na temelju nekih zajedničkih obilježja

Cit Ivanović, Priručnik, str. 346.

klasificirati

svrstavati u klase, 2. označavati stupnjem tajnosti

HJP i autori.

Naziv *classification* u hrvatskome jeziku prevodi se kao *klasifikacija*. Kao i engleski, ovaj izraz ima dva značenja: svrstavanje čega u klase te označavanje stupnjem tajnosti. Oko prevođenja definicija nije bilo većih poteškoća osim što su u trećoj engleskoj definiciji prisutne dvije, a druga se tek ponekim izrazom razlikuje od prve i stoga nije prevedena. *Groups*, kao i u ostatku rječnika, nisu prevedeni kao *grupe* nego kao *skupine*; izraz *procedures* je u ovome slučaju preveden kao *postupci*. U četvrtoj engleskoj definiciji zanimljivo je kako se nakon niza nabrojenih glagola u drugoj rečenici objekt nalazi na kraju te rečenice, dok se u hrvatskome on stavlja na njezin početak. U šestoj, posljednjoj definiciji navodi se izraz *security classification* koji se ovdje nije preveo kao *sigurnosna* ili *zaštitna klasifikacija* jer u hrvatskome *klasifikacija* u tome smislu i bez pridjeva podrazumijeva zaštitu.

Dodana je definicija domaćega autora i prenesena u cijelosti, a također je glagol *klasificirati* provjeren na HJP-u te je uočeno da on ima samo jedno značenje, i to ono koje se odnosi na podjelu u klase. Ipak, u oznaci izvora napominje se da su autori oblikovali tu definiciju, a to je učinjeno namjernim dodavanjem drugoga značenja.

III.

klasifikacija

sustavna organizacija zapisa u skupini ili kategoriji prema metodama, postupcima ili konvencijama u planu ili shemi

sustavna identifikacija i poredak poslovnih aktivnosti i/ili zapisa u kategorije prema logički oblikovanim konvencijama, metodama i procedurnim pravilima predstavljenima u klasifikacijskome sustavu u svrhu podrške poslovanju, kontinuiranome pristupu i prikladnome zadržavanju i izlučivanju

svaka metoda prepoznavanja odnosa između dokumenata

organiziranje gradiva u kategorije prema shemi kojom se gradivo identificira, razlikuje i povezuje u kategorije

postupak dodjeljivanja kôda ili naslova gradivu kojima se gradivo svrstava u kategoriju, v. kôd

2.

postupak dodjeljivanja ograničenja gradivu, ograničavanja pristupa pojedincima, najčešće radi nacionalne sigurnosti; oznaka stupnja tajnosti

Cit ovaj rječnik

svako razvrstavanje stvari u najširem smislu u određene grupe i pojedinih grupa stvari u druge grupe na temelju nekih zajedničkih obilježja

Cit Ivanović, Priručnik, str. 346.

klasificirati

1. svrstavati u klase, 2. označavati stupnjem tajnosti

HJP i autori

Dogovoreno je izbacivanje drugoga dijela treće definicije zbog prevelike sličnosti s prvom. Ipak, umjesto predložene zamjene za *security classification* dodana je *oznaka stupnja tajnosti* jer hrvatsko zakonodavstvo time bilježi stupanj tajnosti dokumenata. Što se postupka tiče, struka uočava razliku između procesa i postupka. Pritom je *postupak* izjednačen s *procedurom*; postupak primarno određuje redoslijed aktivnosti i sastoji se od uređena popisa koraka. Proces je nešto što se odvija tijekom vremena i nema svoj redoslijed (npr. *dinamički proces*). Budući da je nastao od latinske riječi *processus*, *-us*, *m.*, jezična strana može se složiti sa strukom jer po načelu kojim se prednost daje nazivima latinskoga (i grčkoga) podrijetla, ovaj je naziv pravilan.

IV.

klasifikacija

1.

sustavna organizacija zapisa u skupini ili kategoriji prema metodama, postupcima ili konvencijama u planu ili shemi

sustavna identifikacija i poredak poslovnih aktivnosti i/ili zapisa u kategorije prema logički oblikovanim konvencijama, metodama i procedurnim pravilima predstavljenima u klasifikacijskome sustavu u svrhu podrške poslovanju, kontinuiranome pristupu i prikladnome zadržavanju i izlučivanju

svaka metoda prepoznavanja odnosa među dokumentima

organiziranje gradiva u kategorije prema shemi kojom se gradivo identificira, razlikuje i povezuje u kategorije

postupak dodjeljivanja kôda ili naslova gradivu kojima se gradivo svrstava u kategoriju, v. kôd

2.

postupak dodjeljivanja ograničenja gradivu, ograničavanja pristupa pojedincima, najčešće radi nacionalne sigurnosti; oznaka stupnja tajnosti

Cit ovaj rječnik

svako razvrstavanje stvari u najširem smislu u određene skupine i pojedinih skupina stvari u druge skupine na temelju nekih zajedničkih obilježja

Cit. Ivanović, J. Priručnik iz arhivistike, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2010., str. 346.

klasificirati

svrstavati u klase

označavati stupnjem tajnosti

cit [ovaj rječnik]

Jezična strana uočila je da u trećoj definiciji treba naglasiti da je odnos *među dokumentima*, a ne *između dokumenata* te je tako i ispravljeno. Što se

postupka i procedura tiče, izraz *postupak* ima normativnu prednost pred tuđicama *procedura* ili *proces*, no u ovome se rječniku konačna odluka prepustila struci. Ipak, u definiciji domaćega autora prepoznat je propust i grupe su potom zamijenjene skupinama.

Kasniji rad na prijevodu doveo je do naziva *classify* koji je pružio opširnije definicije glagola *klasificirati* pa je odlučeno da se HJP-ove definicije koje su autori obradili ipak neće uzimati u obzir.

Pridjev *klasifikacijski* bi se mogao zamijeniti *razredbenim*, kao npr. *klasifikacijska shema* koja se u praksi koristi i njezin sinonim *razredbeni nacrt* koji se koristi u Pravilniku o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskoga gradiva (2014).

2.3.5. Višeznačnost

Donosi se još jedan primjer rješavanja problema višeznačnosti.

I.

e-mail

1.

An electronic technology that handles the sending and receiving of messages.

cit [International Council on Archives, "Dictionary of Archival Terminology" (Draft Third Edition/DAT III, 1999) <http://www.staff.uni-marburg.de/~mennehar/datii/engterm.html>]

2.

Transmission of messages, their metadata, and possible attachments over communications networks.

cit [Glossary of Records and Information Management Terms, 3rd ed. (ARMA International, 2007)]

3.

An asynchronous message, especially one following the RFC 2822 or MIME standards, including a header, body, and - optionally - attachments, sent via a computer network held in online accounts to be read or downloaded by the recipients. - 2. A system for transmitting email.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

e-pošta

+elektronička pošta

elektronička tehnologija kojom se primaju i šalju poruke

prijenos poruka, njihovih metapodataka i moguće privitaka preko komunikacijskih mreža

sustav za prijenos e-poruka

Cit ovaj rječnik

sustav za prijenos poruka pomoću računala ili terminala spojenih na neku komunikacijsku mrežu

HJP 10.6.13.

e-poruka

+elektronička poruka

nesinkrona poruka, osobito ona u standardu RFC 2822 ili MIME, koja sadrži naslov, tijelo teksta i privitak (izborni), poslana preko računalne mreže u online računima koju primatelj može pročitati ili preuzeti

Cit ovaj rječnik

Naziv *e-mail* preveden je u skraćeno obliku, kao *e-pošta* i *e-poruka* po uzoru na engleski rječnik premda su u hrvatskoj inačici rječnika zabilježeni sinonimi *elektronička pošta* i *elektronička poruka* (isto je učinjeno i s primjerom *e-government* koji je preveden kao *e-vlada* umjesto *elektronička vlada* koji je naveden kao sinonim). Taj se pridjev u praksi rijetko kad piše u punome obliku radi kratkoće; to se radi samo ako se posebno naglašava njegovo *elektroničko* svojstvo.

Engleski jezik isti izraz koristi za oba naziva: za elektroničku poštu i za elektroničku poruku što se tek iz konteksta razlikuje, a u hrvatskome svaki od ta dva naziva ima svoj izraz. Tako su i ovdje zasebno odvojeni: iz jednoga engleskoga dobivena su dva naziva. U prvim dvjema definicijama vidljivo je da je riječ o e-pošti, a u trećoj postaje jasnije da se brojkama 1 i 2 nastojalo dodijeliti oba značenja tome izrazu. Prvi dio treće definicije odvojen je od ostalih definicija koje se odnose na e-poštu i tako samostalno čini novi naziv, e-poruku. Ovdje je pri prijevodu učinjena pogreška stavljanjem priloga *izborni* u zagradu.

U cijelosti je prenesena definicija s HJP-a, a zanimljivo je što je nađena pod rječju *e-mail*.

III.

e-pošta

+elektronička pošta

elektronička tehnologija kojom se primaju i šalju poruke

prijenos poruka, njihovih metapodataka i mogućih privitaka putem komunikacijskih mreža

sustav za prijenos e-poruka

Cit. ovaj rječnik

sustav za prijenos poruka pomoću računala ili terminala spojenih na neku komunikacijsku mrežu

HJP 10.6.2013.

e-poruka

+elektronička poruka

nesinkrona poruka, napose ona usklađena s normama RFC 2822 ili MIME, koja sadrži naslov, tijelo teksta i moguće privitak, poslana preko računalne mreže, pohranjena u mrežnim računima i koju primatelj može pročitati ili preuzeti

Cit. ovaj rječnik

U drugoj se definiciji e-pošte promijenio prilog *moguće* u pridjev *mogućih* da bi se dodatno naglasila njegova povezanost s pripadajućom imenicom *privitaka*. Prijedlog *preko* koji je bio izravan prijevod engleskoga prijedloga *over* zamijenjen je izrazom *putem*.

U definiciji *e-poruke* izraz *standard* zamijenjen je *normom*, problem sa zagradom riješen je umetanjem priloga *moguće*, a i uočena je pogreška pri prijevodu: nisu računalne mreže u mrežnim računima, nego se to odnosi na samu e-poruku. Razgraničenja radi dodan je veznik *i* koji odvaja dodatno značenje u vezi s primateljem.

IV.

e-pošta

+elektronička pošta

elektronička tehnologija kojom se primaju i šalju poruke

prijenos poruka, njihovih metapodataka i mogućih privitaka komunikacijskim mrežama

sustav za prijenos e-poruka

Cit. ovaj rječnik

sustav za prijenos poruka s pomoću računala ili terminala spojenih na neku komunikacijsku mrežu

HJP 10.6.2013.

e-poruka

+elektronička poruka

nesinkrona poruka, posebno ona usklađena s normama RFC 2822 ili MIME, koja sadržava naslov, tijelo teksta i katkad privitak, poslana računalnom mrežom, pohranjena u mrežnim računima koju primatelj može pročitati ili preuzeti

Cit. ovaj rječnik

Jezičnim zahvatom ukinut je prijedlog *putem* u drugoj definiciji e-pošte i izmijenjen je padež toga izraza; stavljen je instrumental bez prijedloga da bi se naglasilo sredstvo prijenosa.

U definiciji e-poruke prilog *napose* zamijenjen je izrazom *posebno*, a *moгуće* izrazom *katkad*. Nepravilno upotrijebljen glagol *sadrži* ispravljen je u *sadržava* te je i ovdje prijedložni izraz *preko računalne mreže* zamijenjen kraćim, instrumentalnim oblikom *računalnom mrežom*.

Ostali primjeri

Pridjev *formal* također se prevodio isključivo s obzirom na kontekst. On je u ovome rječniku preveden ili kao *službeni* ili *oblični* (*koji se odnosi na oblik*).

2.3.6. Rješenja arhivističke struke

U sljedećem primjeru prikazat će se kako je arhivistička struka uspjela riješiti jezične nedoumice.

I.

imaging

1.

(Mirror Image): Process of making an identical copy of the hard drive, including empty sectors.

cit [Glossary of Records and Information Management Terms, 3rd ed. (ARMA International, 2007)]

2.

The process of copying documents by reproducing their appearance through photography, micrographics, or scanning.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

potpuna sigurnosna kopija

?, postupak izrade identične kopije tvrdoga diska s praznim sektorima

proces kopiranja dokumenata prikazom njihovoga izgleda korištenjem fotografskih, mikrografskih ili digitalizacijskih postupaka (op. @HS - drugi naziv?)

postupak stvaranja duplikata dokumenata izradom njihova izgleda fotografiranjem, mikrografiranjem ili skeniranjem

Cit ovaj rječnik

S prijevodom izraza *imaging* bilo je problema te je za prvu ruku preveden kao *potpuna sigurnosna kopija*. Također je izraz u zagradi predstavljao problem pa je zato na početku prve definicije označen upitnikom.

Druga je definicija prouzročila dvojbe oko prevođenja i zato su ovdje ponuđene dvije inačice definicije te se odluka oko prijevoda izraza morala prepustiti struci.

III.

potpuno sigurnosno kopiranje

postupak izrade identične kopije tvrdoga diska uključujući i prazne sektore

postupak stvaranja duplikata dokumenta reproduciranjem njegova izgleda fotografiranjem, mikrografiranjem ili skeniranjem

Cit. ovaj rječnik

Izraz je preveden stavljanjem predloženoga prijevoda iz imenice u glagolsku imenicu. Struka je zaključila da izraz *mirror image* koji se nalazi u zagradi nije važan u hrvatskoj arhivističkoj praksi te je stoga odlučeno da se on neće primijeniti pokušajem prevođenja.

Za drugu je definiciju prihvaćen donji prijedlog uz manji ispravak i to stavljanjem izraza *documents* u jedninu i zamjenom izraza *izradom* u *reproduciranjem* što je bliže engleskome izrazu.

IV.

potpuno sigurnosno kopiranje

postupak izrade istovjetne kopije tvrdoga diska uključujući i prazne sektore

postupak stvaranja duplikata dokumenta reproduciranjem njegova izgleda fotografiranjem, mikrografiranjem ili skeniranjem

Cit. ovaj rječnik

Izraz *identične* izmijenjen je u *istovjetne*.

Ostali primjeri

Još jedan naziv koji je autorica morala u potpunosti prepustiti struci bio je *hash value*. Nakon savjetovanja sa strukom, sastavljena je zadovoljavajuća definicija naziva pod nazivom *vrijednost funkcije raspršivanja*.

2.3.7. Rješenja pravne struke

Prikazat će se kako se pristupilo problemu pravnih naziva i koja su rješenja donesena u suradnji s pravnicima.

I.

juridical person

1.

An entity having the capacity or the potential to act legally and constituted either by a succession or collection of physical persons or a collection of properties.

cit [IP2 dictionary/glossary approved August 19 2011]

2.

An entity, constituted either by a collection or succession of natural or physical persons, that can take part in legal actions.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

pravna osoba

entitet koji ima mogućnost ili moć/potencijal (to su sinonimi?) da djeluje zakonski te je utemeljen nasljeđem ili skupinom fizičkih osoba ili skupom imovine

entitet utemeljen skupinom ili nasljeđem prirodnih (?) ili fizičkih osoba te može poduzimati pravne radnje

Cit ovaj rječnik

Nazivi koji se odnose na pravnu struku lako se mogu pronaći u zakonima i postojećoj literaturi, no samo prevođenje engleskih definicija nije nužno značilo da su nazivi usklađeni s hrvatskim zakonodavstvom. Stoga je ovaj naziv za prvu ruku ipak preveden, no zatražena je pomoć pravnih stručnjaka. Iz gornjih primjera

vidljivo je kako neupućenost u područje dovodi prevoditelja do niza dvojbi, od na primjer toga koja će se inačica upotrijebiti za engleski naziv *potential* do toga postoji li stvarno izraz *prirodna osoba* koja se razlikuje od fizičke, kao što donosi druga engleska definicija.

III.

pravna osoba

+juristička osoba

subjekt koji ima mogućnost ili sposobnost da djeluje zakonski te je utemeljen nasljeđem ili skupinom fizičkih osoba ili skupom imovine

2 DEL - napomena: definicija na engleskom ne vrijedi u zakonskom okviru RH

Cit. ovaj rječnik

društvena tvorevina kojoj je pravni poredak priznao pravnu sposobnost

Klarić, P. Vedriš, M., Građansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2006., str. 38.

U dogovoru sa stručnjacima, pravnim, a potom i arhivističkim, zaključeno je da prva prevedena definicija odgovara hrvatskome poimanju pravne osobe, a druga ne. Naveden je sinonim *juristička osoba*. Nijedan od ponuđenih prijevoda izraza *potential* nije zadovoljio te su pravnici predložili izraz *sposobnost*.

Ponuđena je jedna, nova definicija iz pravničkoga izvora.

IV.

pravna osoba

subjekt koji ima mogućnost ili sposobnost da djeluje zakonski te je utemeljen nasljeđem ili skupinom fizičkih osoba ili skupom imovine

Cit. ovaj rječnik

društvena tvorevina kojoj je pravni poredak priznao pravnu sposobnost

Klarić, P. Vedriš, M., Građansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2006., str. 38.

S jezične strane podržane su obje definicije u potpunosti, no dogovoreno je da se sinonim neće navoditi jer je tuđica i više nije u uporabi.

Ostali primjeri

S pravnicima su se također obradili nazivi *autorsko pravo* (*intellectual property rights*, ujedinjeno s nazivom *copyright*), *dokaz* (*evidence*, 2. značenje - uz *evidenciju*), *fizička osoba* (*physical person*), *izjava* (*disposition*), *moralno pravo autora* (*moral rights*, premda engleska definicija nije zadovoljila pa je oblikovana definicija uporabom hrvatskih izvora), *pravna vrijednost* (*legal value*), *pravni sustav* (*juridical system*, s jednom novom, autorskom definicijom), *pravno-administrativni kontekst* (*juridical-administrative context*, u kojemu je kružni izraz u definiciji *pravni* zamijenjen *zakonskim*) i *pravno čuvanje* (*legal custody*).

2.3.8. Uklanjanje suvišnih definicija

Čest postupak u izradi hrvatskoga rječnika bilo je uklanjanje suvišnih i nepotrebnih definicija. Na primjeru naziva *microfiche* bit će prikazano kako se pristupilo rješavanju toga problema.

I.

microfiche

1. A flexible transparent sheet of film bearing a number of microimages arranged in horizontal rows and vertical columns with a header.

cit [International Council on Archives, "Dictionary of Archival Terminology" (Draft Third Edition/DAT III, 1999) <http://www.staff.uni-marburg.de/~mennehar/datii/engterm.html>]

2. A flexible, transparent sheet of film bearing a number of microimages arranged in a grid pattern with a heading area across the top.

cit [Glossary of Records and Information Management Terms, 3rd ed. (ARMA International, 2007)]

3. A sheet of transparent film with microimages arranged in rows and columns, usually with an area for an eye-readable description at the top.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

mikrofiš

fleksibilni prozirni list filma s brojem mikroslika proredanih u vodoravne redove i okomite stupce sa zaglavljem

fleksibilni, prozirni list filma s brojem mikroslika poredanih u mreži sa zaglavljem na vrhu (slično kao 1)

list prozirnoga filma s mikroslikama poredanih u redove i stupce te često s opisom na vrhu koji je čitljiv okom

Cit ovaj r

Primjer *microfiche* odabran je da bi pokazao kako tri naizgled različite definicije mogu negativno utjecati na korisnikov stav prema rječniku izazivajući sumnje i dvojbe. Za početak sve su definicije prevedene s tim da je istaknuto kako se druga tek u manjim dijelovima razlikuje od prve. Dvojbi oko prijevoda bilo je mnogo.

III.

mikrofiš

savitljivi prozirni list filma s većim brojem mikroslika proredanih u redove i stupce, sa zaglavljem koje sadrži okom čitljiv opis

Cit ovaj r

Tek se u dogovoru s mentorom odlučilo kako će se pristupiti ovome problemu. Imajući na umu značenje, a ne ponuđene inačice definicije, pridjev *fleksibilni* zamijenjen je pridjevom *savitljivi*, dodan je opis *većim* da bi se dodao podatak o brojnosti elemenata, odnosno mikroslika. Odabrani su redovi i stupci bez pridjeva *vodoravno* i *okomito* jer je to zalihosna informacija prevedena iz engleskoga te je dodana jedna informacija složena iz informacija iz dviju definicija da bi se ujednačila u jednu cjelovitu rečenicu umjesto tri prvotne.

IV.

mikrofiš

savitljivi prozirni list filma s većim brojem mikroslika proredanih u redove i stupce sa zaglavljem koje sadržava okom čitljiv opis

Cit ovaj r

Lekturom je upozoreno na nepravilnu uporabu glagola koji je ispravljen u *sadržava*.

2.3.9. Problem prevođenja izraza

U ovome primjeru bilo je problema oko pronalaska zadovoljavajućega prijevoda naziva *nonrepudiation*.

I.

nonrepudiation

1.

The capacity of a digital security service of ensuring that a transferred message has been sent and received by the parties claiming to have sent and received the message, and of providing proof of the integrity and origin of data, both in an unforgeable relationship, which can be verified by any third party at any time.

cit [IP2 dictionary/glossary approved August 19 2011]

2.

Digital signatures • The ability to demonstrate the integrity and origin of electronically signed data and to assert that the means to authenticate the data cannot be refuted.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

nepovredivost?

sposobnost/mogućnost službe za digitalnu sigurnost da jamči da je isporučenu poruku poslao pošiljatelj i zaprimio primatelj i da mogu pružiti dokaz o cjelovitosti i podrijetlu podataka koji nisu krivotvoreni i da je to treća osoba može ovjeriti u bilo kojemu trenutku

sposobnost da se dokaže cjelovitost i podrijetlo elektronički potpisanih podataka i da je moguće dati izjavu o vjerodostojnosti podataka koja se ne može opovrgnuti

cit ovaj rječnik

Tijekom prijevoda najviše je dvojbi bilo oko naziva. Izraz *nepovredivost* trenutačno je zapisan, no više se odnosi na živo biće nego na dokumente, a bilo je

dvojbi i oko prijevoda izraza *capacity* u prvoj definiciji - hoće li se prevesti kao sposobnost ili mogućnost. Višestruko složena rečenica, kako je gore prevedena, ne odgovara duhu jezika te će biti potrebno i u tome izvršiti ispravke. U drugoj se definiciji fraza *to assert that the means to authenticate the data* prevodi u nastojanju da više odgovara smislu i onda glasi *dati izjavu o vjerodostojnosti podataka*.

III.

neporecivost

sposobnost certifikacijske službe da jamči da je prenesena poruka koju je pošiljalac poslao i primatelj zaprimio doista ona za koju pošiljalac tvrdi da ju je poslao i primatelj tvrdi da ju je primio te da može pružiti dokaz o cjelovitosti i podrijetlu podataka, pri čemu oni ne mogu biti krivotvoreni, koji bilo tko može u svakome trenutku provjeriti

sposobnost da se dokaže cjelovitost i podrijetlo elektronički potpisanih podataka i da je moguće potvrditi da se način autentikacije podataka ne može opovrgnuti

cit ovaj rječnik

svojstvo zapisa koje sprječava potpisnika da negira svoj potpis ili sadržaj zapisa te je povezano s naprednim digitalnim potpisom koji se temelji na kvalificiranome certifikatu

cit. Brzica, H., Herceg, B., Stančić, H., Long-term Preservation of Validity of Electronically Signed Records, u: Gilliland, A. et al., INFuture2013: Information Governance, Zagreb, Filozofski fakultet, 2013., str. 150.

Struka rješava dvojbe oko naziva pružajući novi izraz, *neporecivost*, i isključuje *mogućnost* te je sada genus proximum prve definicije *sposobnost*. Ipak umjesto *službe za digitalnu sigurnost* stavlja izraz *certifikacijska služba* te upotpunjuje značenje dodavanjem informacija oko pošiljalca i primatelja. Umjesto *treće osobe* stavlja se izraz *bilo tko* čime se smanjuju moguće nejasnoće oko toga tko može navedeno *provjeriti*, a ne *ovjeriti* kako je navedeno u prijevodu.

U drugoj se definiciji umjesto *dati izjavu o vjerodostojnosti podataka* stavlja informacija o tome da se može *potvrditi da se način autentikacije podataka ne može opovrgnuti*.

Također je dodana definicija domaćih autora koja je suvremenija te svojim izrazom *svojstvo* više odgovara značenju naziva.

IV.

neporecivost

sposobnost certifikacijske službe da jamči da je prenesena poruka koju je pošiljalac poslao i primatelj zaprimio doista ona za koju pošiljalac tvrdi da ju je poslao i primatelj tvrdi da ju je primio te da može pružiti dokaz o cjelovitosti i podrijetlu podataka, koji ne mogu biti krivotvoreni koji bilo tko može u svakome trenutku provjeriti

sposobnost da se dokaže cjelovitost i podrijetlo elektronički potpisanih podataka te da se potvrdi da se način autentikacije podataka ne može opovrgnuti

cit ovaj rječnik

svojstvo zapisa koje sprječava potpisnika da opovrgne svoj potpis ili sadržaj zapisa te je povezano s naprednim digitalnim potpisom koji se temelji na kvalificiranome certifikatu

cit. Brzica, H., Herceg, B., Stančić, H., Long-term Preservation of Validity of Electronically Signed Records, u: Gilliland, A. et al., INFuture2013: Information Governance, Zagreb, Filozofski fakultet, 2013., str. 150.

Izvršena lektura u prvoj definiciji uklanja veznički izraz *pri čemu oni* i mijenja ga odnosnom zamjenicom *koji*. Izraz *da je moguće potvrditi* krati u *da se potvrdi* čime se u prvi plan stavlja svrhovitost opisanoga svojstva. U definiciji domaćih autora glagol *negira* zamjenjuje se izrazom *opovrgava*.

2.3.10. Prilagođavanje izraza značenju

U rijetkim se situacijama pojavio problem u kojem je izraz trebalo prilagoditi značenju jer doslovan prijevod s engleskoga ne bi bio usklađen sa svojim značenjem.

I.

outreach program

1.

Organized activities of archives intended to acquaint potential users with their holdings and their research and reference value.

cit [International Council on Archives, "Dictionary of Archival Terminology" (Draft Third Edition/DAT III, 1999) <http://www.staff.uni-marburg.de/~mennehar/datiii/engterm.html>]

2.

(Outreach): The process of identifying and providing services to constituencies with needs relevant to the repository's mission, especially underserved groups, and tailoring services to meet those needs.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

program otvaranja arhiva

organizirani niz aktivnosti arhiva kojima se privlače potencijalni korisnici sa svojim gradivom, istraživanjima i referencijalnim vrijednostima (arhiva ili korisnika??)

postupak prepoznavanja i pružanja usluga potrebitima koji su važni za ciljeve repozitorija, osobito osobama s posebnim potrebama te oblikovanje usluga za takve potrebe

Cit o r

Naziv *outreach program* doslovno bi se preveo kao *program dohvaćanja*, no budući da je potrebno da je korisniku odmah jasno što to znači, to je prilagođeno i

sada glasi *program otvaranja arhiva* pri čemu se misli na dostupnost i proširenje ponude arhiva svojim korisnicima, a ne na kakvo drugo značenje (program koji sadržava radno vrijeme arhiva i sl.). Glagol *intended* zamjenjuje se instrumentalom veznika/zamjenice *koji* i tako naznačava svrha. Budući da su ista sredstva stavljena na kraj engleske rečenice, dolazi do dvojbe kome ona pripadaju - arhivu (subjektu) ili korisnicima (objektu u rečenici). Tako prevedena rečenica donosi dvojbe i na hrvatskome jeziku.

Druga rečenica izraz koji definira ponovno stavlja u zagradu što zbunjuje korisnike rječnika, no u hrvatskoj inačici taj se izraz ignorira. Izraz *constituencies with needs* prevodi se kao *potrebiti* čime ostatak rečenice postaje pomalo nejasan. Veznikom *te* nastoji se odvojiti misao koja čini samostalnu cjelinu i neovisna je o prvoj rečenici.

III.

program otvaranja arhiva

organizirani niz aktivnosti arhiva kojima se potencijalni korisnici informiraju o gradivu, istraživanjima i mogućnosti njegova korištenja

postupak prepoznavanja i pružanja usluga korisnicima čiji su zahtjevi u skladu s misijom repozitorija, osobito osobama s posebnim potrebama te oblikovanje usluga za takve potrebe

Cit ovaj rječnik

U ovome se koraku u prvoj definiciji prilagodilo značenje zavisne rečenice tako da se navode informativne vrijednosti gradiva, istraživanja i mogućnosti umjesto da se ističe korist koju repozitorij pritom dobiva. U drugoj definiciji isto se mijenja značenje koje sada novim izborom riječi više odražava značenje engleske definicije. Ostatak definicije nije se mijenjao.

IV.

program otvaranja arhiva

organizirani niz aktivnosti arhiva kojima se potencijalni korisnici obavješćuju o gradivu, istraživanjima i mogućnosti korištenja njime

postupak prepoznavanja i pružanja usluga korisnicima čiji su zahtjevi u skladu s misijom repozitorija, osobito osobama s posebnim potrebama te oblikovanje usluga za takve potrebe

Cit ovaj rječnik

Ovdje se predlagalo da se u prvoj definiciji *aktivnosti* zamijene *djelatnostima*, no takav je prijedlog odbijen. No prihvaćen je prijedlog da se izraz *informiraju* zamijeni s *obavješćuju*. U drugoj definiciji problematična je uporaba imenice *misija* koja je prijevod engleske imenice *mission* te se predlagalo da se zamijeni *poslanjem*, no takav je prijedlog odbijen.

Ostali primjeri

Još jedan primjer u kojemu se hrvatski izraz morao prilagoditi značenju umjesto da bude doslovno preveden s engleskoga jest *premješteno gradivo*, odnosno *premješteni arhiv*. To su novi nazivi sastavljeni od engleskih definicija naziva *fugitive archives* i *captured archives* koji bi, doslovno prevedeni, glasili *odbjegli arhiv/gradivo* i *zarobljeni arhiv/gradivo*.

Postojali su i slučajevi u kojima se engleska praksa nije podudarala s hrvatskom.

Engleski naziv *disaster plan* tako nije preveden kao katastrof(al)ni plan ni plan katastrofe; on je pak po značenju upravo suprotno od toga. Budući da je takav plan u Republici Hrvatskoj propisan zakonom, propisan je i njegov naziv, a on glasi: *plan pripravnosti i postupanja u slučaju katastrofe*. Takav je naziv upotrijebljen u ovome rječniku.

Naziv *electronic seal* preveden je kao *digitalni pečat*. Taj je naziv odabran jer pridjev *electronic*, odnosno *elektronički* ima šire značenje od naziva *digital*, odnosno *digitalni*. Dvojilo se pak oko toga hoće li se upotrijebiti naziv *pečat* ili *žig* te je provjerom broja rezultata na Googleovoj tražilici otkriveno da se naziv *pečat* pojavljuje 2,5 milijuna puta, a *žig* 180 tisuća puta².

Autori su sastavili i hrvatski izraz za *records continuum*, koji se već ustalio u hrvatskoj arhivističkoj praksi kao takav (izgovorno: [rekords kontinuum]). Izraz je

² Pretraživanje je provedeno 12. rujna 2013.

sastavljen kao pridjev + imenica i tako je *zapisni kontinuitet* postao novi izraz za koji se autori nadaju da će se ustaliti u hrvatskoj arhivističkoj praksi.

Uočen je i problem s uporabom izraza na francuskome jeziku, *respect des fonds*, koji je samostalan naziv u engleskome rječniku. Premda se njegovo postojanje u engleskome rječniku može opravdati kanadskom arhivističkom praksom, u hrvatskoj praksi otkriveno je da u literaturi taj izraz nema svoj službeni prijevod i često ga se miješa s načelom provenijencije i/ili načelom prvotnoga reda. Stoga su autori odabrali novi izraz za ovaj rječnik, a to je *načelo poštivanja fonda*.

Većih su problema oko prevođenja naziva autori imali s izrazom *preserver*. Izbor se sveo na opisno preveden izraz, *osoba zadužena za čuvanje gradiva*, ili pak *čuvatelj*. Zbog načela kratkoće odabran je izraz *čuvatelj*.

Problem je predstavljao i izraz *traceable* koji je u prvu ruku preveden kao *provjerljiv*, no ipak je zadržan opisni prijevod: *koji se može pratiti*.

I drugi jednostavniji izrazi pukim prijevodom na hrvatski nisu odgovarali svome značenju ni kontekstu te su stoga za njih pronađeni drugi izrazi na hrvatskome koji više odgovaraju arhivskom kontekstu. Prikazani su u sljedećoj tablici.

Tablica 1. Pregled prilagođenih prijevoda nekih engleskih izraza

engleska riječ	izvorni prijevod	prilagođeni prijevod
<i>adopted</i>	usvojen	preuzet
<i>chain</i>	lanac	sljed
<i>collective control</i>	skupni nadzor	nadzor
<i>discrete</i>	odvojen	neovisan
<i>fixed form</i>	učvršćen oblik	stabilan oblik
<i>free from tampering and corruption</i>	bez petljanja i korupcija	nije bilo mijenjano
<i>implementation</i>	provedba	uvođenje
<i>involute</i>	nepovrijeđen	nepobitan
<i>manipulation</i>	rukovanje	obrada u sustavu
<i>office of origin</i>	ured podrijetla	mjesto nastanka
<i>plain text</i>	jednostavni tekst	nešifrirani tekst
<i>program behaviour</i>	ponašanje programa	Programska funkcionalnost
<i>quality</i>	kvaliteta	svojstvo
<i>records centre</i>	centar zapisa	arhivski skladišni centar
<i>set aside</i>	stavljen po strani	pohranjen
<i>to communicate</i>	komunicirati	prenijeti
<i>to communicate their nature</i>	komunicirati njihovu prirodu*	objasniti njihovo značenje
<i>usefulness</i>	korisnost	iskoristivost

2.3.11. Definiranje pridjeva

Premda je pridjeva u rječniku bilo malo, svejedno se trebalo pripaziti i na odabir naziva koji će se upotrijebiti te na oblikovanje definicije pridjeva.

I.

proprietary

1.

In reference to hardware technology, software applications and/or file formats, the state of being privately owned and controlled. A proprietary design or technique...implies that the company has not divulged specifications that would allow other companies to duplicate the product.

cit [InterPARES 2 Terminology Database. http://www.interpares.org/ip2/ip2_terminology_db.cfm]

II.

vlasnički/posjednički

u hardveru, programima, aplikacijama i/ili formatima datoteka, onaj kojeg se privatno posjeduje (kružno?) i nadzire; posjednički dizajn ili tehnika znači da tvrtka nije otkrila specifikacije kojima bi druge tvrtke mogle kopirati proizvod

cit ovaj rječnik

Prijevodni dio sadržava problem s nazivom ovoga pridjeva - dvoji se hoće li se odabrati *vlasnički* ili *posjednički*. Ako se odabere drugo rješenje, definicija bi mogla biti kružna što je napomenuto u zagradi. Upotrijebljena je je pokazna zamjenica *onaj*. Također je doneseno dodatno objašnjenje u obliku primjera što nije bila dosadašnja praksa.

III.

vlasnički

+posjednički

u hardveru, programima, aplikacijama i/ili formatima datoteka, ono što se privatno posjeduje i nadzire; posjednički dizajn ili tehnika znači da tvrtka nije otkrila specifikacije kojima bi druge tvrtke mogle kopirati proizvod; antonim: otvoreni kôd

cit. ovaj rječnik

Opredijelilo se za drugu mogućnost što se tiče naziva, a izraz *posjednički* koristit će se kao sinonim iako je zadržan u primjeru. Izmijenjena je pokazna zamjenica i sada glasi *ono* što bi trebalo provjeriti i s jezične strane, odnosno odlučiti kako će se sastavljati definicije pridjeva iako su u ovome rječniku pridjevi bili doista rijetki. Struka donosi antonim *otvoreni kôd* da bi se naglasila opreka ovoga izraza koja se često koristi u novijoj arhivistici.

IV.

vlasnički

+posjednički

koji se privatno posjeduje i nadzire; posjednički dizajn ili tehnika znači da tvrtka nije otkrila specifikacije kojima bi druge tvrtke mogle kopirati proizvod, odnosi se na hardver, programe, aplikacije i/ili formate datoteka

cit. ovaj rječnik

Obrisan je antonim jer bi pravi antonim također morao biti pridjev, no u ovome slučaju nije bilo moguće pronaći zadovoljavajuću inačicu niti oblikovati pridjev od izraza *otvoreni kôd*.

Ostali primjeri

Zanimljiv je primjer engleskoga pridjeva *analogue* koji ima dva značenja: *analogan* i imenski naziv za koji hrvatski jezik nema izraz (najbliže tome bilo bi *analog**). Budući da engleski jezik ima izraz za objekt koji se prikazuje analogno, a

hrvatski nema izraz niti je praksa prepoznala potrebu, od sastavljanja se takvoga naziva odustalo.

Još je jedan primjer naziva koji u hrvatskoj praksi i jeziku ne postoji, a to je *manuscript repository* što bi bilo spremište rukopisa. Iz istoga razloga nije ni u nazivu *papers* (hrv. *dokumentacija*) prevedena prva engleska definicija (*A general term used to designate more than one type of manuscript material.*) jer se odnosi na rukom pisane dokumente.

U nazivu *signature* autori su primijetili da se drugo i treće značenje u prvoj definiciji koja je niže navedena također ne mogu primijeniti na hrvatsku praksu. Stoga nisu prevedeni ni drugdje upotrijebljeni.

1. A name, initials, or other distinctive mark made by an individual. - 2. **Printing • An identifying mark on the first page of a section of a book.** - 3. **Printing • Sets of printed pages that, when folded, make up a section of a book.**

2.3.12. Ujedinjavanje više naziva u jedan

U sljedećem primjeru prikazat će se tri engleska naziva koji znače isto, jedino imaju različit izraz, a prikazat će se i njihove definicije. Ta „tri“ naziva obradom autora ujedinit će se u jedan hrvatski. Stoga će se više naglasiti načini izrade takvoga naziva i brisanje istovjetnih definicija nego stručni i jezični zahvati. Svi engleski nazivi bit će obrojčeni, a njihove definicije bit će označene slovima.

I.

1. disposition schedule

a

A document describing records of an agency, organization, or administrative unit, establishing a timetable for their life cycle, and providing authorization for their disposition. A records schedule is also referred to as comprehensive records schedule, disposal schedule, records retention schedule, records disposition schedule, retention schedule, and transfer schedule; general records schedule.

cit [International Council on Archives, "Dictionary of Archival Terminology" (Draft Third Edition/DAT III, 1999) <http://www.staff.uni-marburg.de/~mennehar/datii/engterm.html>]

b

A document that identifies and describes an organization's records, usually at the series level, provides instructions for the disposition of records throughout their life cycle.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

2. retention schedule

a

A comprehensive list of records series, indicating for each the length of time it is to be maintained and its disposition.

cit [Glossary of Records and Information Management Terms, 3rd ed. (ARMA International, 2007)]

b

A document providing description of record series and/or classes and specifying their authorized disposition.

cit [IP2 dictionary/glossary approved August 19 2011]

3. retention and disposition schedule

a

A document that identifies and describes an organization's records, usually at the series level, provides instructions for the disposition of records throughout their life cycle; also disposal schedule, records schedule, records retention schedule, transfer schedule.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

b

A document describing records of an agency, organization, or administrative unit, establishing a timetable for their life cycle, and providing authorization for their disposition. A records schedule is also referred to as comprehensive records schedule, disposal schedule, records retention schedule, records disposition schedule, retention schedule, and transfer schedule.

cit [International Council on Archives, "Dictionary of Archival Terminology" (Draft Third Edition/DAT III, 1999) <http://www.staff.uni-marburg.de/~mennehar/datii/engterm.html>]

c

A document providing description of record series and/or classes and specifying their authorized disposition.

cit [InterPARES 2 Terminology Database. http://www.interpares.org/ip2/ip2_terminology_db.cfm]

Kao što je vidljivo u definiciji 1. a, navode se sve varijante naziva koje su poznate engleskoj struci, a što je u hrvatskoj jedna stvar: popis s rokovima čuvanja. U hrvatskoj je struci ovaj naziv uobičajen i nema svojih inačica, posebno zato jer je kao takav naveden u vrijedećem Pravilniku o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskoga gradiva.

Od ukupno sedam engleskih definicija, preuzete, prevedene i obrađene su samo 4; ostale tri istovjetne su, odnosno ponavljaju se.

Preuzete engleske definicije su 1.a (u hrvatskome primjeru niže: 5), 2. a (u hrvatskome primjeru niže: 2), 3. a (u hrvatskome primjeru niže: 4) i 3. c (u hrvatskome primjeru niže: 1). Peta definicija preuzeta je iz već spomenutoga pravilnika.

Nakon provjere konačan hrvatski rječnički članak *popis s rokovima čuvanja* izgleda ovako:

popis s rokovima čuvanja

1.

dokument s opisom serija i/ili razina zapisa koji određuje odobreni rok za njihovo izlučivanje

cit [ovaj rječnik]

2.

opsežan popis serija zapisa s naznačenim vremenom čuvanja i izlučivanja

cit [ovaj rječnik]

3.

popis jedinica neke cjeline gradiva ili funkcija obavljanjem kojih je gradivo nastalo, s označenim rokom čuvanja za svaku jedinicu popisa i postupkom s jedinicom gradiva po isteku roka čuvanja; vidi opći popis s rokovima čuvanja, granski popis s rokovima čuvanja, posebni popis s rokovima čuvanja

cit [Pravilnik o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskoga gradiva, http://zagreb.arhiv.hr/hr/pdf/Pravilnik_o_vrednovanju.pdf, 6. 6. 2013]

4.

dokument koji identificira i opisuje zapise institucije najčešće na razini serije te sadržava upute za izlučivanje zapisa u njihovome životnom ciklusu

cit [ovaj rječnik]

5.

dokument koji opisuje zapise agencije, organizacije ili administrativne jedinice i uspostavlja vremenske odrednice za životni ciklus zapisa te daje dozvolu za njihovo izlučivanje

cit [ovaj rječnik]

Hrvatska arhivska praksa sadržava i specijalizirane inačice popisa, a to su opći popis s rokovima čuvanja, granski popis s rokovima čuvanja i posebni popis s rokovima čuvanja. Njihove su definicije preuzete iz hrvatskih izvora te su sastavljene kao posebni nazivi uz uputu na kraju definicije da se provjeri njima nadređen naziv *popis s rokovima čuvanja*.

opći popis s rokovima čuvanja

popis vrsta gradiva s rokovima čuvanja koji se odnosi na gradivo nastalo ili zaprimljeno obavljanjem administrativnih ili općih funkcija; vidi popis s rokovima čuvanja

Cit. Opći popis gradiva s rokovima čuvanja, Hrvatsko arhivsko vijeće, travanj 2012., http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/Opci_popis_gradiva_s_rokovima_cuvanja.pdf 6. 6. 2013.

granski popis s rokovima čuvanja

popis vrsta gradiva s rokovima čuvanja koji se odnosi na gradivo nastalo ili zaprimljeno obavljanjem pojedine vrste djelatnosti; vidi popis s rokovima čuvanja

Cit. Pravilnik o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskoga gradiva, <http://zagreb.arhiv.hr/hr/pdf/Pravilnik%20o%20vrednovanju.pdf>, 2. 10. 2013.

posebni popis s rokovima čuvanja

popis gradiva s rokovima čuvanja koji sadržava sve vrste gradiva koje je nastalo ili nastaje djelovanjem određenoga stvaratelja, izrađuje se sukladno razredbenomu nacrtu te sadržava sve upravne i poslovne funkcije koje obavlja pojedini stvaratelj; izrađuje se na temelju općega popisa i granskih popisa za područje djelatnosti svakoga pojedinog stvaratelja; vidi popis s rokovima čuvanja

Cit. Pravilnik o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskoga gradiva, <http://zagreb.arhiv.hr/hr/pdf/Pravilnik%20o%20vrednovanju.pdf>, 2. 10. 2013.

Ostali primjeri

Srodno popisu s rokovima čuvanja, autori su naišli i na problem s nazivom *izlučivanje*. Njemu u engleskome rječniku odgovara više naziva: *culling*, *deaccession*, *disposal* i *disposition*. U hrvatskome su rječniku svi ujedinjeni u jedan, suvišne su definicije obrisane, korisne prevedene i uređene te povezane s pripadajućim nazivima na engleskome. Nakon što je dodana jedna definicija iz hrvatskih izvora, rječnički članak *izlučivanje* u hrvatskoj inačici rječnika ima 10 definicija.

Tako se problemu brisanja suvišnih engleskih definicija pristupilo uvijek nakon pažljivoga proučavanja svih inačica i kritičkoga odabira definicije (ili više njih). No bilo je slučajeva kada se engleski naziv uopće nije prevodio; to se na primjer dogodilo s nazivom *public records office*. Uvidom u njegovu definiciju utvrđeno je da nema poveznice ni na jedan drugi svjetski jezik u rječniku pa se detaljnije istražilo o čemu je riječ. U internetskim izvorima otkriveno je da taj naziv određuje posebnu ustanovu kao opću imenicu, a radi se o istoimenoj ustanovi u Ujedinjenome Kraljevstvu. Ustanova je djelovala od 1838. do 2003. godine kada se ujedinila s ustanovom The Royal Commission on Historical Manuscripts u jedinstveni državni arhiv, The National Archives (The Public Record Office 2014). Stoga nije preveden ni upotrijebljen u hrvatskome rječniku, posebno zato jer autori rječnika nisu mogli pronaći analogan primjer u hrvatskome jeziku i u hrvatskoj arhivističkoj praksi.

Ujedinjavanje više engleskih naziva u jedan hrvatski i uređivanje svih definicija provedeno je i s nazivima *recordkeeping* i *records management* koji su ujedinjeni u nazivu i izrazu *upravljanje zapisima* s tim da su se u konačnici hrvatske definicije povezivale s pripadajućim engleskim definicijama neovisno o tome kojem engleskom nazivu pripadaju, a to se utvrdilo uvidom u australske internetske izvore (Glossary of Recordkeeping Terms 2014). Isto je napravljeno i s nazivima *records system* i *recordkeeping system* koji su ujedinjeni u jedan hrvatski - *sustav za upravljanje zapisima*.

Kao i problem sa suvišnim nazivima u vezi s izlučivanjem, autori su uočili istovjetan problem s engleskim nazivima *active record*, *semi-active record*, *inactive record*; *current record*, *semi-current record* i *non-current record*. Nakon

uvida u svih šest definicija uočeno je da se značenja poklapaju, samo su izrazi različiti. I premda se dvojilo oko toga hoće li se koristiti pridjev *aktivni* ili *tekući* ili možda obje inačice (čime bi i hrvatska inačica uključujući izvedenice imala 6 naziva), ipak su i arhivisti i stručnjaci za hrvatski jezik savjetovali korištenje pridjeva *tekući*. Tako su *active record* i *current record* ujedinjeni u *tekući zapis*; *semi-active record* i *semi-current record* u *polutekući zapis*, a *inactive record* i *non-current record* postali su *netekući zapis*.

Ujedinjeni su i engleski nazivi *records aggregation* i *record group* u hrvatski naziv *skupina zapisa*.

2.3.13. Izrada triju novih rječničkih članaka iz jednoga

Donji će primjer pokazati kako se višeznačnost engleskoga naziva riješila uvođenjem triju novih hrvatskih naziva.

I.

volume

1.

A collection of pages bound together.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

2.

(Cataloging) A major division of a published work, distinguished from similar divisions of the same work by a title page, half-title, cover title, or portfolio title, and usually having separate pagination, foliation, or signatures.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

3.

A group of issues of a periodical, usually for a single year.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

4.

(Computing) A removable unit of storage.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

5.

(Audio) The relative loudness of a sound recording or program.

cit [Pearce-Moses, Richard. A Glossary of Archival and Records Terminology. Chicago: Society of American Archivists, 2005. <http://www.archivists.org/glossary/index.asp>]

II.

svezak

+tom

zbirka uvezanih stranica

u katalogiziranju, veliki dio objavljenoga djela koji se razlikuje od sličnih dijelova istoga djela naslovnom stranicom, podnaslovom, naslovom omota ili portfolija te različitim označavanjem broja stranica, folijacijom (?) te potpisima

skupina brojeva nekoga razdoblja, najčešće godišnja

cit ovaj r

obujam/kapacitet

izmjenjiva jedinica pohrane

cit ovaj r

jačina

relativna glasnoća snimljenoga zvuka ili programa

cit ovaj r

Engleski rječnički članak *volume* izvrstan je primjer višeznačnosti u engleskome jeziku. Značenje se tako može odrediti samo iz konteksta. U hrvatskoj inačici rječnika jednome su nazivu pridružena tri naziva. Prvome hrvatskome nazivu, *svesku*, pridružen je sinonim i tri prevedene definicije. U drugoj definiciji naziv u zagradi preveden je i uključen u rečenicu kao mjesni prilog. Nije pronađen zadovoljavajući prijevod izraza *foliation* pa je upitnikom označena *folijacija*.

U četvrtoj i petoj definiciji, koje su pridružene novim nazivima, nisu prevedeni nazivi u zagradi koji donose kontekst uporabe o kojemu je bilo riječi na početku ovoga odlomka.

III.

svezak

+tom

zbirka uvezanih stranica

u katalogiziranju veliki dio objavljenoga djela koji se razlikuje od sličnih dijelova istoga djela naslovnom stranicom, podnaslovom, naslovom omota ili portfolija te različitim označavanjem broja stranica, listova te potpisima

skupina izdanja u nekom razdoblju, najčešće godišnja

cit ovaj r

volumen

jedinica pohrane u računalu ili računalnom sustavu; medij ili uređaj za pohranu koji se spaja s računalom ili računalnim sustavom; logička particija nekog uređaja za pohranu

cit autori

jačina

relativna glasnoća snimljenoga zvuka

cit ovaj r

Stručni zahvati izvedeni su promjenom *folijacije* u (*broj*) *listova* u drugoj definiciji naziva *svezak*. U njegovoj trećoj definiciji promijenjen je padež vremenske odrednice iz genitiva u lokativ čime se naglašava vremenski opseg izdanja umjesto njihove pripadnosti.

Također za drugi naziv odlučeno je da će naziv glasiti *volumen*, a autori nisu bili zadovoljni postojećom, preopširnom definicijom pa je stavljena nova.

IV.

svezak

+tom

zbirka uvezanih stranica

u katalogiziranju veliki dio objavljenoga djela koji se razlikuje od sličnih dijelova istoga djela naslovnom stranicom, podnaslovom, naslovom omota ili portfolija te različitim označavanjem broja stranica, listova te potpisima

skupina izdanja u nekome razdoblju, najčešće godišnja

cit ovaj r

volumen

jedinica pohrane u računalu ili računalnome sustavu; medij ili uređaj za pohranu koji se spaja s računalom ili računalnim sustavom; logička particija nekoga uređaja za pohranu

cit autori

jačina

relativna glasnoća snimljenoga zvuka

cit ovaj r

Jezični su zahvati ovdje bili minimalni što je i očekivano jer se obrada rječnika bližila kraju i već je bilo dosta ispravaka u prethodnim rječničkim člancima. Stoga su ispravljani samo navesci.

Ostali primjeri

Bilo je više primjera u kojima je jednome engleskom nazivu pridruženo više hrvatskih naziva. To je bio npr. naziv *authentication* iz kojega su sastavljeni nazivi *autentikacija* (provjera korisnika pri ulasku u sustav, login) i *autentifikacija* (potvrđivanje), a iz naziva *evidence* stvoreni su nazivi *dokaz* i *evidencija*; shodno tomu i *evidencijska vrijednost* i *dokazna vrijednost* iz naziva *evidential value*. Iz

engleskoga naziva *file* sastavljeni su imenica *spis* te glagoli *podnijeti* i *pohraniti*; slično i iz naziva *register* sastavljeni su imenica *registar* i glagol *registrirati*, a iz naziva *seal* nastali su *pečat* i *zapečatiti*. Naziv *preservation* donio je nazive *očuvanje*, *konzervacija* i *restauriranje*. Složeniji primjer bio je naziv *reproduction* (na engleskome je ovo imenica!) iz kojega su sastavljeni jedan glagol i dvije imenice: *reproducirati* te postupak *reproduciranje* i proizvod radnje *reprodukcija*.

2.4. Zahvati struke i jezični zahvati

Najveći dio vremena oko izrade rječnika utrošen je upravo na pregledu i provjeri prijevoda.

Na ovoj razini uspoređivao se, provjeravao i odabirao prijevod engleskih naziva i definicija na hrvatski (traženje boljih inačica i sl.), određivalo se prvenstvo među sinonimima (prema ustaljenosti, praksi), usklađivalo se značenje s hrvatskom arhivskom praksom. Struka je preporučila uporabu literature u pojedinim slučajevima; uklanjale su se neprikladne, zalihosne i istovjetne definicije, skraćivale su se preopširne te određivale konačne definicije pojedinoga naziva. Uklanjali su se čak i nazivi za koje je određeno da nisu primjenjivi na struku i na jezik.

Lekturom i korekturom pregledanoga prijevoda nastojalo se ujednačiti jezik definicije. Osim ispravaka tipfelera, zareza i ostalih jednostavnijih zahvata, upozoreno je na još neke probleme osim onih navedenih u obradi naziva:

- u izrazu *nadzor zapisa* nepravilno je upotrijebljen padež pa je genitiv potrebno zamijeniti instrumentalom s prijedlogom *nad*: *nadzor nad zapisima*
- glagol *koristi* treba zamijeniti glagolom *upotrebljava*, a glagol *duplicirati* treba zamijeniti glagolom *umnožiti*; također *sabirati* zamjenjuje se glagolom *prikupljati*
- trpni glagol *vezan* potrebno je prefiksacijom promijeniti u *povezan* (u ovome kontekstu)
- glagole *omogućava* i *označava* treba konjugirati kao *omogućuje* i *označuje* (*omogućavati* > omogućivati; *označavati* > označivati)
- imenicu *porijeklo* treba zamijeniti *podrijetlom*; *kontrolu nadzorom*, a *formu oblikom*
- naziv *referenca* nepravilno se upotrebljava; pravilno je *referencija*, a *karakteristika* i *svojstvo* imenice su koje se odnose na čovjeka, stoga u ovome kontekstu se zamjenjivala *značajkom* ili češće *svojstvom*
- u deklinaciji imenica *zbirka* i *značajka* genitiv množine ne glasi *zbirki* i *značajki*, već *zbirka* i *značajka*

- pridjev *važeci* treba mijenjati pridjevom *valjani* ili izrazom *na snazi*
- prijedlog *uslijed* treba zamijeniti izrazom *zbog*; izraz *prilikom promjene* treba zamijeniti izrazom *pri promjeni*
- prilog *unakrsno* prilogom *unakrižno*
- veznik *odnosno* treba zamijeniti izrazom *to jest* kada se radi o dodatnome objašnjenju, a kad ima rastavnu ulogu, potrebno ga je zamijeniti rastavnim veznikom *ili*

2.5. Korištenje ruskoga jezika pri obradi

U nazivu *status of transmission* uočen je ruski, povezani izraz статус документа (prevedeno: *status dokumenta*) čija je definicija степень завершенности документа (prevedeno: *stupanj završenosti dokumenta*) pa je hrvatski izraz *stupanj dovršenosti* (nije upotrijebljen izraz *dokument* jer se naziv ne mora nužno odnositi samo na dokument).

Drugi engleski naziv za koji je upotrijebljen ruski izraz je *accrual*. Pukim prijevodom na hrvatski glasio bi *prirast*, no zahvaljujući ruskome nazivu *пополнение архива* (prevedeno: *popunjavanje arhiva*) i usklađivanjem s hrvatskom arhivističkom praksom dobiven je hrvatski izraz *dopunjavanje fonda*.

2.6. Upiti raznim suradnicima

Za dio naziva koji su prevedeni autorica nije pronašla zadovoljavajući odgovor te se prema preporuci mentora obratila stručnjacima određenih područja. U tim dijelovima zasluge pripadaju sljedećim osobama: doc. dr. sc. Ana Barbarić, Mihaela Barbarić, Zvonimir Baričević, mag. iur. Petar Bumba, Jozo Ivanović, Marija Mihaljević, Branka Molnar i dr. sc. Tatjana Pišković.

2.7. Novi nazivi

Tijekom rada na rječniku autori su katkad uočili potrebu da se obradi novi naziv koji engleski rječnik nema. Dva su uzroka tomu: naziv je svojstven samo hrvatskoj praksi ili je iz nekoga razloga izostavljen u engleskome rječniku.

Od naziva koji su svojstveni hrvatskoj praksi dodani su na primjer *klasifikacijska oznaka*, *matični broj*, *redni broj*, *signatura* i *urudžbeni broj*, a njihovo je dodavanje potaknuto prevođenjem jednoga naziva: *accession number*. On bi na hrvatskome glasio *broj bilježenja*, no značenjski najbliže odgovara signaturi. Zato su dodani i ostali nazivi za oznake koji se pojavljuju u arhivističkoj literaturi. Slično je bilo i s nazivom *central registry* koji je preveden kao *središnji registar*, no dodani su i *pregled arhivskih fondova i zbirka* i *arhivski vodič* čije su definicije sastavljene iz vrijedećega Pravilnika (Pravilnik o evidencijama u arhivima 2014).

Određen je broj naziva obrađen jer je uočeno da jednostavno nedostaje u engleskome rječniku. Iz naziva *archival repository* nastao je naziv *repozitorij*, ali i novi nazivi: *e-arhiv* i *spremište* koji su definirani s pomoću literature hrvatskih stručnjaka. Autori su uočili potrebu obrade tih dodatnih naziva jer se ta tri naziva u praksi često izjednačavaju, ali struka uočava razliku među njima.

Dva su naziva dodana jer je upravo tijekom izrade rječnika među hrvatskim arhivistima prepoznata potreba za njima, a to su *arhivska pedagogija* i *arhivski pedagog*. Postavljanjem tih naziva u hrvatsku inačicu rječnika MAT uporaba ovih naziva službeno se oblikovala i odobrila³.

³ Više o nazivima moguće je pronaći u zborniku radova s kongresa (Garić, Ana; Stančić, Hrvoje 2014: 209-214). Na kongresu ovi su nazivi s pripadajućim definicijama i priznati.

2.8. Novi izrazi

Postojali su slučajevi u kojima su autori naišli na nazive za koje su morali smisliti izraz jer ga u hrvatskome nema. Takav je primjer engleski naziv *ephemera* koji označuje papire bez veće vrijednosti, ali koji se iz nekoga razloga čuvaju (npr. karte za događaje, putne karte, računi i slično). Pretražen je HJP i pronađen je pridjev efemeran (1. koji traje kratko vrijeme (jedan dan); privremen, prolazan; 2. koji je bez trajnije vrijednosti; beznačajan, nevažan) koji najbliže odgovara navedenome nazivu. Stoga se iz toga pridjeva izvela nova imenica *efemeralija*, i to po uzoru na postojeću riječ u hrvatskome jeziku, *memorabiliju* (koja se pak ne nalazi na HJP-u, ali je uočeno da se pretraživanjem na Googleovoj tražilici pojavljuje 18.700 puta)⁴.

Autori su većih problema imali s nazivima koji su tek u kanadskoj arhivističkoj struci nastali. Riječ je o 6 funkcijskih kategorija elektroničkih zapisa koji se razlikuju po svojim svojstvima te su na engleskome sastavljeni i njihovi nazivi. Svih je 6 naziva navedeno i definirano u engleskome rječniku. To su nazivi *dispositive record*, *enabling record*, *instructive record*, *narrative record*, *probative record* i *supporting record*. Budući da je riječ o novijim težnjama da se elektroničke zapise podijeli na vrste, odnosno funkcijske kategorije, autorima je bilo dostupno premalo literature za temeljitije istraživanje ovoga područja te su se morali osloniti samo na postojeće engleske definicije. U dogovoru s jezičnom stranom osmišljeni su neki hrvatski nazivi ovih kategorija nakon što su proučena njihova značenja.

Uočeno je da elektronički zapis može biti ili *prospective* (hrv. *prospektivni zapis*) ili *retrospective record* (hrv. *retrospektivni zapis*). Nakon što se svrsta u jednu od te dvije vrste, dodjeljuje mu se kategorija. Tako *prospektivni zapis* može biti *enabling record* (hrv. *omogućujući zapis*) ili *instructive record* (hrv. *uputni zapis*). *Retrospektivni zapis* može biti: *dispositive record* (hrv. *odlučujući zapis*), *narrative record* (hrv. *opisni zapis*), *supporting record* (hrv. *podržavajući zapis*) ili *probative record* (hrv. *dokazni zapis*).

Kako je već spomenuto, engleski je rječnik pružio samo definicije 6 funkcijskih kategorija zapisa, no autori hrvatskoga rječnika dodali su još nazive *prospektivni*

⁴ Pretraživanje je provedeno 23. 3. 2014.

zapis i *retrospektivni zapis* (uz definiciju svakoga navedene su pripadajuće kategorije) te naziv *funkcijska kategorija zapisa*.

2.9. Odnosi značenja među riječima

U ovome arhivističkome leksiku i rječniku moguće je uočiti odnose značenja među riječima. Premda se pretpostavlja da svaka riječ ima drugu riječ s kojom je u nekom značenjskom odnosu (Berruto 1994: 84), ovdje će se donijeti pregled naziva nekih naziva u odnosima sinonimije, homonimije, polisemije, hiponimije i antonimije.

Sinonimija ili istoznačnost jezična je pojava u kojoj za jedno značenje u istome jezičnom sustavu postoji više izraza. Dvije su riječi sinonimi ako ih je moguće zamijeniti u istome kontekstu pri čemu ne dolazi do promjene značenja toga iskaza. Potpuni su sinonimi (oni koji u potpunosti dijele značenje) najčešće domaći izraz i tuđica; inače je u praksi teško naći dva izraza istovjetna značenja, stoga se najčešće govori o sinonimima kao bliskoznačnicama (umjesto istoznačnicama). Oko sinonimije se tijekom izrade ovoga rječnika vodilo računa i uspostavljena su određena pravila. Svi su poznati sinonimi nekoga naziva bilježeni tijekom rada ispod „glavnoga“ naziva naziva⁵ što je već spomenuto u obradi naziva. Glavni naziv izabran je među svim ostalim inačicama; ključni kriteriji odabira glavnoga naziva su da domaći izraz te izraz koji je u struci češći imaju prednost.

Donja tablica donosi primjere nekih naziva sinonima hrvatske inačice MAT-a (**podebljano** su označeni nazivi koji su odabrani kao preporučeni nazivi u rječniku).

⁵ Do dovršetka ovoga rada postavljanje sinonima na e-rječnik MAT nije se ostvarilo. Više o tome u poglavlju Postavljanje hrvatskih pojmova na MAT.

Tablica 2. Neki sinonimi u hrvatskoj inačici rječnika MAT

engleski naziv	sinonim 1	sinonim 2
classification sheme	klasifikacijska shema	razredbeni nacrt
intermediate copy	međukopija	posredna kopija
annotation	anotacija	zabilješka
appraisal	evaluacija	vrednovanje
data integrity	integritet podataka	cjelovitost podataka
deposit	odložiti	deponirati
encapsulation	ovijanje	enkapsulacija, uokvirivanje
information	informacija	obavijest
lossless compression	sažimanje bez gubitaka	kompresija bez gubitaka
medium	medij	nosač
provenance	provenijencija	podrijetlo, izvor
records management	upravljanje zapisima	spisovodstvo
seal	pečat	žig, štambilj, muhur

Homonimije (odnosa između dviju različitih riječi istoga izraza) u ovome rječniku nije bilo što je u skladu s težnjom da se u stručnome rječniku homonimija izbjegava. Primijećena je jedino u engleskome rječniku pod nazivima *e-mail* koji

ima dva značenja⁶ i *volume* koji ima tri.⁷ U hrvatskoj su inačici ti „problemi“ riješeni uporabom različitih izraza.

Polisemija ili višeznačnost (pojava u kojoj jedna riječ ima više značenja) zabilježena je u jednome primjeru, a to je *klasifikacija*. Taj naziv označuje i dodjeljivanje oznake tajnosti gradivu i svrstavanje gradiva u klase.

Hiponimija je svojstvo riječi kojom riječ (hiponim ili podređenica) pripada širem značenju neke druge riječi, a ta se riječ širega značenja naziva hiperonim (nadređenica). Dvije su riječi u ovome odnosu ako je značenje podređenice uključeno u značenje nadređenice. Ako jedna nadređenica ima više podređenica u toj razini, te se podređenice nazivaju kohiponimima (Berruto 1994: 88). U donjoj tablici prikazani su nazivi (prvi stupac) iz rječnika koji imaju svoju podređenicu ili više njih (drugi stupac), a vidljivo je da rijetke podređenice također imaju svoje podređenice. One su navedene u trećemu stupcu.

⁶ Više o tome u poglavlju V. Višeznačnost (*e-mail*)

⁷ Više o tome u poglavlju XIII. Izrada triju novih pojmova iz jednoga (*volume*)

Tablica 3. Neki hiponimi u hrvatskoj inačici rječnika MAT

nadređenica	podređenica - razina 1	podređenica - razina 2
popis gradiva s rokovima čuvanja	opći popis gradiva s rokovima čuvanja	
	granski popis gradiva s rokovima čuvanja	
	posebni popis gradiva s rokovima čuvanja	
kopija	kopija u obliku izvornika	
	imitativna kopija	
	jednostavna kopija	
	autentična kopija	
	lažni izvornik	
arhivsko načelo	načelo prvotnoga reda	
	načelo pertinencije	
	načelo provenijencije	
prospektivni zapis	omogućujući zapis	
	uputni zapis	
retrospektivni zapis	dispozitivni zapis	
	dokazni zapis	
	podržavajući	
	opisni zapis	
klasifikacijska oznaka	redni broj	
	signatura	
	urudžbeni broj	
obavijesno pomagalo	arhivski inventar	
	pregled arhivskih fondova i zbirka	
	vodič	
jezik za označivanje	SGML	XML

Određenim nazivima u rječniku nije navedena njihova nadređenica, no te kohiponimske parove zabilježiti ćemo u idućoj tablici.

Tablica 4. Neki kohiponimi u hrvatskoj inačici rječnika MAT

pismohrana	međuspremište	arhiv
fizička osoba		pravna osoba
registraturno gradivo		arhivsko gradivo
dokument		zapis
fizički nadzor		intelektualni nadzor
evidencijska vrijednost		informacijska vrijednost

Antonimija je odnos suprotnosti između riječi što označavaju dvije krajnosti neke stupnjevite dimenzije (Berruto 1994: 80). U tome su moguće i neke srednje razine.

Donja tablica navodi neke primjere antonimije naziva u ovome rječniku s mogućom srednjom razinom.

Tablica 5. Neki antonimi u hrvatskoj inačici rječnika MAT

krajnost 1	srednja razina	krajnost 2
nacrt	kopija	izvornik
ključni zapisi	dokumentacija	efemeralija
dopunjavanje fonda	arhivsko opisivanje	izlučivanje
osobna dokumentacija	-	Poslovni zapis
očuvanje ⁸	-	digitalno očuvanje
tekući zapis	polutekući zapis	Netekući zapis

Također je pronađeno nekoliko naziva koji su u potpunoj suprotnosti, bez stupnjevitosti (srednje razine). Pritom se naglasak uglavnom stavlja na pridjev; on je nositelj suprotnoga svojstva. Za nazive koji su u takvome binarnom odnosu

⁸ Struka u ovome nazivu podrazumijeva da je riječ o analognome očuvanju, stoga se ne navodi pridjev *analogno*.

kažemo da su u odnosu **komplementarnosti**. U donjoj se tablici donosi nekoliko primjera iz rječnika.

Tablica 6. Neki komplementarni nazivi u hrvatskoj inačici rječnika MAT

krajnost X	krajnost Y
analogni sustav	elektronički sustav
otvoreni zapis	zatvoreni zapis
postojana pohrana	promjenjiva pohrana
potpis ⁹	digitalni potpis
pošiljatelj	primatelj
primarna vrijednost	sekundarna vrijednost
sažimanje s gubicima	sažimanje bez gubitaka

⁹ Struka u ovome nazivu podrazumijeva da je riječ o analognome očuvanju, stoga se ne navodi pridjev *analogni*.

2.10. Brojčani podaci

Engleskih je naziva ukupno 328. U njima se nalaze 773 definicije (s tim da je među njima izbrojeno 9 istovjetnih). U jednome se nazivu prosječno nalaze 2,356 definicije.

Nakon usklađivanja 328 naziva (uz zanemarivanje naziva koji samo upućuju na neki drugi naziv, pretvorba više sinonimnih naziva u jedan hrvatski), dvadeset je engleskih naziva izbačeno, odnosno njihovi se nazivi nisu iskoristili (samo definicije ako su postojale).

Hrvatskih naziva iz prijevoda engleskoga rječnika je 337 i sa 6 novih naziva, hrvatska inačica MAT-a ima 343 naziva.

U tome se nalazi 646 definicija prevedenih iz engleskoga rječnika, 52 su preuzete iz literature, a 53 su sastavili autori. Hrvatski rječnik ima ukupno 751 definiciju što znači da se u pojedinome nazivu nalaze prosječno 2,19 definicije.

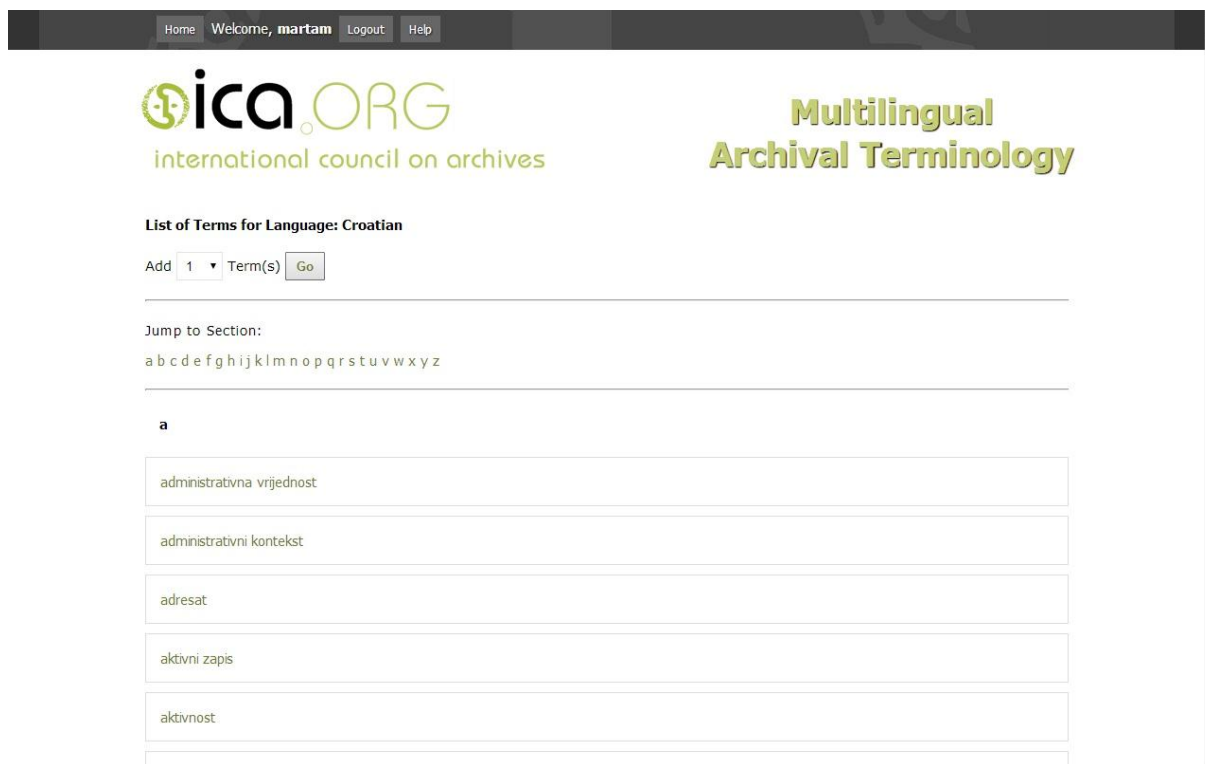
Težnja je autora ovoga rječnika da svaki hrvatski rječnički članak ima jednu jedinu definiciju (osim polisemnih naziva), no takav će zahtjev pričekati recenziju rječnika, dojmove korisnika te još jednu obradu.

3. Postavljanje hrvatskih naziva na MAT

Postavljanje hrvatskih naziva na MAT otpočelo je usporedno s dovršetkom pregleda prijevoda. Nakon što je u rječnik uvedeno polje za hrvatsku inačicu (*Croatian*) te su autori dobili svoja korisnička imena i lozinke od voditeljice projekta Luciane Duranti i informatičara Giorgija Mammarelle, pristupilo se postavljanju naziva.

Ovdje će se prikazati unos naziva *arhivska skupina* koji ima jednu definiciju koja je prevedena iz engleskoga rječnika pa će se prikazati i povezivanje tih dviju definicija, odnosno naziva.

Nakon prijave u sustav i otvaranja hrvatskoga rječnika, novi naziv dodaje se klikom na *Go* u opciji *Add (1) Term(s)*.

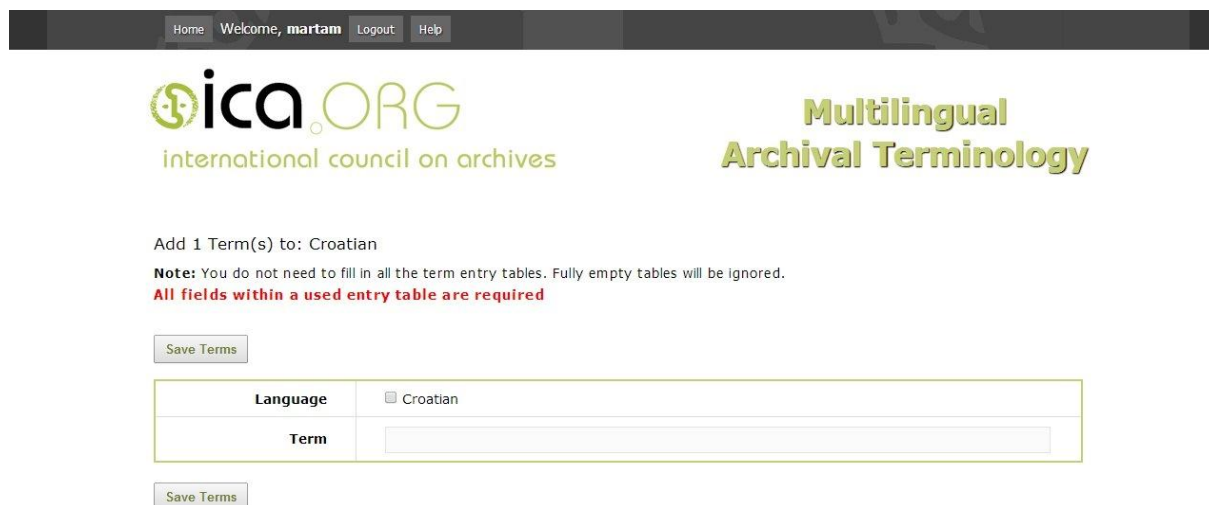

The screenshot shows the ICA Multilingual Archival Terminology web interface. At the top, there is a navigation bar with links: Home, Welcome, martam, Logout, and Help. Below this, the ICA logo and the text "international council on archives" are on the left, and "Multilingual Archival Terminology" is on the right. The main content area is titled "List of Terms for Language: Croatian". Below this title, there is a form with "Add" followed by a dropdown menu showing "1", "Term(s)", and a "Go" button. Below the form, there is a "Jump to Section:" label and a list of letters from "a" to "z". Below this, there is a section titled "a" with a list of terms: "administrativna vrijednost", "administrativni kontekst", "adresat", "aktivni zapis", and "aktivnost".

Slika 6. Dodavanje novoga naziva

Potom se otvara prozor u kojemu se najprije odabire jezik (ovome korisniku dopušteno je dodavati i raditi izmjene samo u hrvatskome), a potom se unosi samo

naziv (*Term*). Sustav automatski provjerava postoji li već taj naziv u istome jeziku te ne dopušta unos dvaju istih.

Home Welcome, **martam** Logout Help

ica.ORG
international council on archives

**Multilingual
Archival Terminology**

Add 1 Term(s) to: Croatian

Note: You do not need to fill in all the term entry tables. Fully empty tables will be ignored.
All fields within a used entry table are required

Save Terms

Language	☐ Croatian
Term	<input type="text"/>

Save Terms

Slika 7. Unos naziva

Nakon unosa naziva, otvara se prozor u kojemu se unose definicija (*Definition*), odabire se vrsta riječi – imenica, glagol ili pridjev (*Part of Speech*) te pišu izvori (*Citation*). Dio s odabirom regije (*Region (if applicable)*) ovome korisniku nije dostupan.

ica.ORG
international council on archives

**Multilingual
Archival Terminology**

Add Definitions:

Note: You do not need to fill in all the term entry tables. Fully empty tables will be ignored.
All fields marked (*) are required

Save Definitions

Add Definition for: **arhivska skupina** in **Croatian**

*Definition	osnovna/primarna podjela u uređenju arhivskoga gradiva na razini stvaratelja
*Part of Speech	imenica ▼
*Citation	ovaj rječnik
Region (if applicable)	n/a ▼

Save Definitions

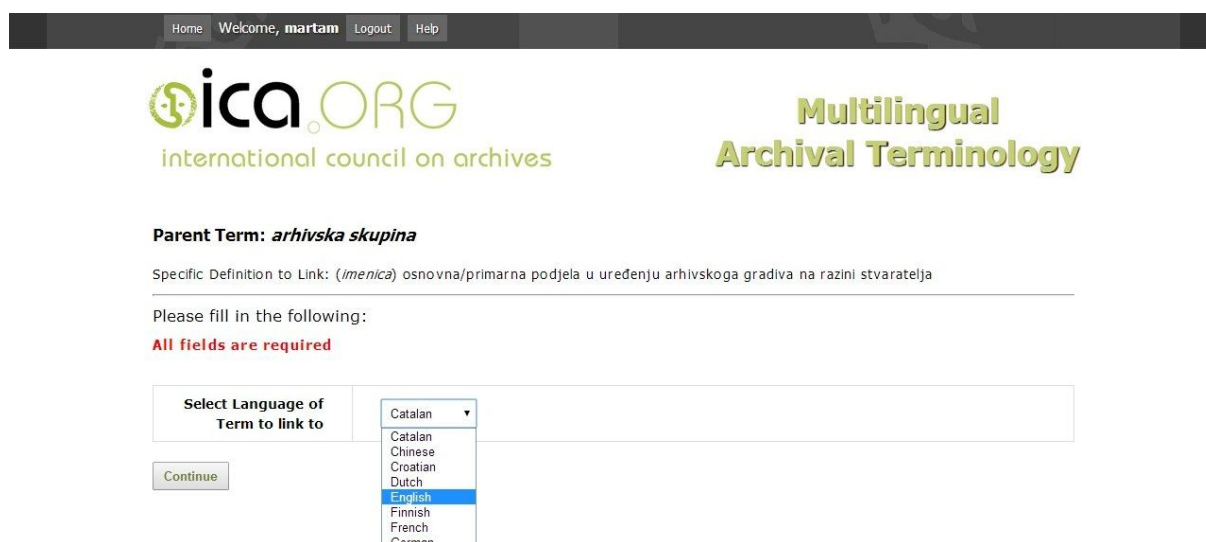
Slika 8. Unos definicije, vrste riječi i izvora

Nakon pritiska na gumb *Save definitions*, pojavljuje se prozor s nazivom te unesenom i obrojčenom definicijom, vrstom riječi označenom plavom bojom te izvorom (*cit*). Pritiskom na *Link definition* s desne strane definicije odabrat će se povezivanje ove definicije (ne naziva!) s nekom definicijom iz drugoga jezika.

Slika 9. Rječnički članak nakon unosa definicije

U padajućem izborniku odabire se jedan između svih jezika rječnika. Moguće je čak i povezivanje s nekom definicijom hrvatskoga naziva.

Slika 10. Odabir jezika za povezivanje

U ovome se koraku bira jedan naziv s čijom će se definicijom povezati hrvatska. Prednost je rječnika što se iznad padajućega izbornika korisnika *podsjeca* na to s kojim nazivom i s kojom definicijom povezuje izabranu.

The screenshot shows the ICA Multilingual Archival Terminology web interface. At the top, there is a navigation bar with links: Home, Welcome, **martam**, Logout, and Help. The main header features the ICA logo (international council on archives) and the title "Multilingual Archival Terminology".

The form displays the "Parent Term: **arhivska skupina**". Below it, the "Specific Definition to Link: (imenica)" is shown. A dropdown menu is open, listing various archival terms such as "access", "access point", "accessibility", "accession", "accession number", "accession record", "accession register", "accountability", "accrual", "accuracy", "acquire", "acquisition", "active record", "activity", "addressee", "administrative context", "administrative value", "analogue", "analogue record", and "analogue system". The "access" term is selected.

Below the dropdown, there is a section titled "Please fill in the following:" with a red warning "All fields are required". A button labeled "Continue" is at the bottom.

Slika 11. Odabir naziva za povezivanje

Pritiskom na *Continue* korisniku se nudi odabir definicije s kojom želi povezati svoju (*Select Definition to Link to*). U ovome primjeru engleski naziv ima samo jednu, no češći je slučaj bio s više definicija pa je bilo potrebno pažljivo odabrati pravu englesku definiciju.

The screenshot shows the ICA Multilingual Archival Terminology web interface. At the top, there is a navigation bar with links: Home, Welcome, **martam**, Logout, and Help. The main header features the ICA logo (international council on archives) and the title "Multilingual Archival Terminology".

The form displays the "Parent Term: **arhivska skupina** in Language **Croatian**". Below it, the "Specific Definition to Link: (imenica) osnovna/primarna podjela u uređenju arhivskoga gradiva na razini stvaratelja" is shown. A section titled "Please fill in the following:" contains a "Select Definition to Link to" dropdown menu. The selected definition is: "The primary division in the arrangement of archives at the level of the independent originating unit or agency." Below this, there is a "Part of Speech: noun" and a "Citation: [International Council on Archives, 'Dictionary of Archival Terminology' (Draft Third Edition/DAT III, 1999) http://www.staff.uni-marburg.de/~mennehar/datiil/engterm.html]". A "Region: [n/a]" field is also present. A button labeled "Continue" is at the bottom.

Slika 12. Odabir engleske definicije

Pritiskom na *Continue* pojavio se prozor u kojem su se povezale engleska i hrvatska definicija te je vidljivo kako su se automatski dodale i definicije iz ostalih

jezika (zbog nedostatka prostora na slici nisu vidljivi svi jezici povezani s ovom definicijom). Ovime je dodavanje naziva *arhivska skupina* na hrvatsku inačicu rječnika MAT dovršeno.

The screenshot shows the ICA Multilingual Archival Terminology website. At the top, there is a navigation bar with links: Home, Welcome, martam, Logout, and Help. Below this, the ICA logo and the text 'international council on archives' are on the left, and 'Multilingual Archival Terminology' is on the right. The main content area is titled 'arhivska skupina (Edit Term)'. Below the title, there is a search bar with 'Add 1 Definition(s)' and a 'Go' button. The 'Definitions:' section shows the term 'imenica' in blue. The definition list contains one item: '1. osnovna/primarna podjela u uređenju arhivskoga gradiva na razini stvaratelja'. Below the definition, there is a section for 'Region: n/a' and 'Related:' with translations in Catalan, Chinese, Croatian, Dutch, and English. A 'Link Definition | Edit' link is visible on the right side of the definition box.

Home Welcome, martam Logout Help

ica.ORG
international council on archives

Multilingual
Archival Terminology

arhivska skupina (Edit Term)

Add 1 Definition(s) Go

Definitions:
imenica

1. osnovna/primarna podjela u uređenju arhivskoga gradiva na razini stvaratelja

at [ovaj rječnik]

Region: n/a

Related:

Catalan: arxiu (ca),

Chinese: 个人文件集(zh), 文件(zh), 文件聚合体(zh), 档案组(zh), 档案藏量(zh), 私人档案(zh), 私有性档案(zh), 记录(zh), 〈文件〉层级级描述(zh), 〈私人〉文件集(zh),

Croatian: arhiv(hr), arhivsko gradivo(hr), dokument(hr), dokumentacija(hr), dokumentacija(hr), fond(hr), fond(hr), osobna dokumentacija(hr), osobna dokumentacija(hr), privatni arhiv(hr), privatni zapis(hr), razina opisa objekta(hr), rukopis(hr), skupina zapisa(hr), skupina zapisa(hr), zapis(hr), zapis(hr), zapis(hr), zbirka(hr),

Dutch: aggregatie(nl), archief(nl), archiefdocument(nl), archiefstuk(nl), bestand(nl), particuliere archiefbescheiden(nl), particuliere archieven(nl), persoonlijk archief(nl), persoonlijk archief(nl), record group(nl), stuk(nl),

English: archival document(en), archival fonds(en), archival holdings(en), archival holdings(en), archive group(en), archives(en), collection(en), document(en), fonds(en), fonds(en), item level description(en), manuscript(en), papers(en), papers(en), personal papers(en), personal papers(en), private archives(en), private record(s)(en), record(en), record(en), record(en), record(en), record group(en), records aggregation(en),

Link Definition | Edit

Slika 13. Dvršen hrvatski rječnički članak u rječniku MAT

Postavljanje naziva prilagođeno je korisniku jer je moguće dodati više definicija istodobno (u padajućem izborniku *Add (1) Definition* moguće ih je odjednom dodati najviše 5). Isto je moguće dodati i do 20 naziva; u tom se slučaju unose samo nazivi koji se odmah pojavljuju u rječniku, a tek se *ulaskom* u pojedini rječnički članak mogu dodati definicije.

No budući da se većina naziva hrvatskoga rječnika povezivala s nekom engleskom definicijom te je to, kako je prikazano, složeniji postupak, istodobno dodavanje više naziva ovoga puta nije bila praksa.

Ipak, u korištenju rječnika otkriveni su brojni problemi.

Brisanje naziva i definicija te uklanjanje poveznica dopušteno je samo koordinatorima projekta, stoga je za svaku pogrešku potrebno podnijeti pismeni zahtjev e-poštom da bi se pogreške uklonile.

Budući da je riječ o višejezičnome stručnom rječniku, pojedini rječnički članak na jednome jeziku trebao bi biti povezan samo s jednim nazivom na svim ostalim jezicima. No zbog relacijske baze koja povezivanjem s jednim jezikom automatski stvara poveznice na druge jezike koji su se također vezali uz taj, „glavni“ jezik (engleski), nastaje problem: nazivi imaju na desetke naziva nanizanih samo iz jednoga jezika (u odrednici *Related*). Najveći problem događa se kada se na taj način pojave deseci naziva na dvadeset jezika pa je otežano pregledavanje definicija toga naziva, kamoli otkrivanje koji je pravi izraz toga naziva na nekome drugom jeziku.

Autorica ovoga rada smatra da je to velik problem i njegovom bi se rješavanju trebalo čim prije pristupiti. Jedno od rješenja moglo bi biti uklanjanje suvišnih naziva samo u engleskome, upravo zato jer je on bio ishodišni rječnik za ostale jezike/rječnike. Pretpostavka je da se to dogodilo jer je autor nekoga drugog jezika povezivao jedan rječnički članak s tematski sličnim nazivima istoga jezika. Na primjer, u hrvatskome to bi bilo kada bismo uz *tekući zapis* dodavali povezane nazive na hrvatskome *polutekući zapis* i *netekući zapis*. Budući da je riječ o stručnome rječniku, trebalo bi pretpostaviti da korisnik rječnika ili već poznaje ostale vrste zapisa ili, ono što je u moći autora, da povezane nazive u samoj definiciji navede s pomoću upute *vidi: polutekući zapis i netekući zapis*.

Ono što je iz hrvatskoga rječnika izuzeto su sinonimi, koji su u radnim dokumentima bilježeni nakon znaka plus (+). Nijedan se od tih sinonima ne nalazi u hrvatskoj inačici rječnika MAT. To se dogodilo jer je zahtjev s jezične strane bio da ti sinonimi budu pretraživi. Primjerice, kada korisnik bude pretraživao *načelo prvobitnoga reda*, on ga u hrvatskoj inačici neće naći jer su autori odlučili da taj naziv neće upotrijebiti. Umjesto njega korisnik ga može tek nakon pomnoga pretraživanja naći pod izrazom *načelo prvotnoga reda*. Stoga je oblikovan zahtjev za koordinate projekta da se uvede posebno polje *Synonyms* (predlaže se da se nalazi između polja *Definition* i *Part of Speech* i da, u slučaju više sinonima, budu odijeljeni zarezom) u rječnik za sve jezike, pod jednim važnim uvjetom: da su nazivi iz toga polja pretraživi.

Unosom naziva u hrvatsku inačicu također je otkriveno da polje *Term* u koji se unosi naziv može imati samo 50 znakova. Stoga u njega nije mogao stati cijeli naziv *plan pripravnosti i postupanja u slučaju katastrofe*, koji je službeni naziv dokumenta u Republici Hrvatskoj (stoga ga je nemoguće skratiti). I u ovome je slučaju oblikovan zahtjev da se omogući 60 znakova u tome polju ili barem 51.

U dogovoru s jezičnom stranom, oblikovan je još jedan zahtjev: da se uklone razmaci nakon otvorene i prije zatvorene zagrade u polju *cit*. Provjerom je utvrđeno da je takvo bilježenje svojstveno i engleskome jeziku, ne samo hrvatskome standardnom jeziku (Parentheses and Brackets 2014).

Posljednji zahtjev upućen koordinadorima projekta je da se u hrvatskoj inačici doda hrvatska abeceda, uz pridružena engleska slova q, w, x i y (trenutno je navedena samo engleska abeceda). Na trenutnom popisu naziva hrvatskoga rječnika moguće je vidjeti da se označilo i odvojilo nazive koji počinju sa č i ž, no problem je uočen kod slova s i š u kojemu se nakon slova š nastavljaju nazivi slova s. Također bi problem mogao nastati s digrafima dž, lj i nj koji bi se *izgubili* u nizu d, l i n.¹⁰

Na kraju prijevoda, provjere i unosa svih naziva, autori hrvatske inačice uočili su jedan veliki problem rječnika, a to je nadogradnja novih naziva. Naime, ako se u engleski rječnik doda neki novi naziv, osim prebrojavanjem naziva, ne

¹⁰ Zahtjevi su oblikovani i poslani koordinadorima koji su javili da će u određenome vremenu učiniti sve ispravke. Do dovršetka pisanja ovoga rada ti ispravci nisu učinjeni.

postoji drugi način kojim bi se saznalo za njega. Stoga su autori hrvatske inačice zaključili da bi ovakav, elektronički rječnik također trebao imati „izdanja“, kao i papirnati rječnik. Ipak, za iscrpnije objašnjenje potrebna su dodatna istraživanja te će to pitanje zasad ostati otvoreno.

3.1. Popis hrvatskih naziva rječnika MAT

1. administrativna vrijednost	30. autentikacija
2. administrativni kontekst	31. autor
3. adresat	32. autorsko pravo
4. aktivni zapis ¹¹	33. bajt
5. aktivnost	34. baza podataka
6. akvizicija	35. bilježenje
7. analogan	36. binarni kôd
8. analogni sustav	37. biografski podaci
9. analogni zapis	38. bit
10. anotacija	39. cjelovitost
11. arhiv	40. cjelovitost zapisa
12. arhiva	41. čuvanje po pravnoj osnovi
13. arhivist	42. čuvatelj
14. arhivistika	43. datum
15. arhivska obrada	44. datum izlučivanja
16. arhivska pedagogija	45. datum unosa
17. arhivska veza	46. deklasificirati
18. arhivski inventar	47. depozit
19. arhivski pedagog	48. digitalna komponenta
20. arhivski skladišni centar	49. digitalna vremenska oznaka
21. arhivski sustav od povjerenja	50. digitalni
22. arhivski vodič	51. digitalni dokaz
23. arhivsko gradivo	52. digitalni pečat
24. arhivsko načelo	53. digitalni potpis
25. arhivsko opisivanje	54. digitalni zapis
26. autentična kopija	55. digitalno očuvanje
27. autentični zapis	56. dinamički dokument
28. autentičnost	57. dinamički zapis
29. autentifikacija	58. diplomatika
	59. dislociranje

¹¹ Pojam je suvišan; čeka se odobrenje zahtjeva za njegovim izbacivanjem.

60. dispozivni zapis	91. fizički oblik
61. djelotvornost	92. fond
62. dnevnik	93. format zapisa/datoteke
63. dokaz	94. funkcija
64. dokazna vrijednost	95. funkcijska kategorija zapisa
65. dokazni zapis	96. granski popis s rokovima čuvanja
66. dokaznost	97. hipertekst
67. dokument	98. identifikator spisa/zapisa
68. dokumentacija	99. identitet zapisa
69. dokumentarni oblik	100. imatelj
70. dopunjavanje fonda	101. imatelj od povjerenja
71. dosje	102. imitacijska kopija
72. dostupnost	103. informacija
73. doživljajni sustav	104. informacijska vrijednost
74. doživljajni zapis	105. instrument
75. DTD	106. integritet podataka
76. e-arhiv/elektronički ili digitalni arhiv	107. integritet računala ili računalnoga sustava
77. e-poruka	108. intelektualni nadzor
78. e-pošta	109. intelektualni oblik
79. e-vlada	110. interaktivni sustav
80. efemeralija	111. interaktivni zapis
81. ekonomska prava	112. interoperabilnost
82. elektronički	113. isprava
83. elektronički pohranjena informacija	114. izjava
84. elektronički zapis	115. izlučivanje
85. element metapodatka	116. izmjena svrhe
86. emulacija	117. izrađivati sigurnosnu kopiju
87. evidencija	118. izvornik
88. evidencijska vrijednost	119. jačina
89. fizička osoba	120. javno gradivo
90. fizički nadzor	121. jedinica opisa

122. jednostavna preslika	155. međuspremište
123. jezik za označavanje	156. migracija
124. jezik za označavanje podataka	157. mikrofilm
125. klasificirani zapis	158. mikrofilmirati
126. klasificirati	159. mikrofis
127. klasifikacija	160. mjerodavna osoba
128. klasifikacijska metoda	161. mjerodavnost
129. klasifikacijska oznaka	162. moralno pravo autora
130. klasifikacijska shema	163. načelo pertinencije
131. klasifikacijski plan	164. načelo provenijencije
132. klasifikacijski plan spisa	165. načelo prvotnoga reda
133. klasifikacijski sustav	166. način prijenosa
134. ključni zapisi	167. nacrt
135. knjiga depozita	168. nadležni ured
136. kompetencija	169. nadzorni zapis
137. konkordantski popis	170. neporecivost
138. kontekst	171. netekući zapis
139. kontekst dokumenta	172. normativna datoteka
140. konverzija	173. normativna jedinica
141. konzervacija	174. normativna kontrola
142. konzerviranje	175. obavijesno pomagalo
143. kopija	176. oblik prijenosa
144. kopija u obliku izvornika	177. očuvanje
145. korisnička služba	178. odabir
146. kustodijalna povijest	179. odašiljanje
147. lažni izvornik	180. odgovornost
148. logička struktura	181. odložiti
149. logički format	182. okolina dokumenta
150. logički zapis	183. okvir očuvanja
151. matični broj	184. omogućeni/aktivirani zapis
152. medij	185. opći inventar
153. medij za pohranu	186. opći popis s rokovima čuvanja
154. metapodatak	187. opis

188. opisni zapis	218. postojani format
189. osoba	219. postojani objekt
190. osoba od povjerenja	220. postojani sadržaj
191. osobna dokumentacija	221. postojano očuvanje objekta
192. osvježavanje	222. postupak
193. otvoreni kôd	223. potfond
194. otvoreni spis	224. potpis
195. ovijanje	225. potpuno sigurnosno kopiranje
196. ovjerovitelj	226. potvrda
197. pečat	227. potvrditi
198. pisac	228. potvrđen zapis
199. plan pripravnosti i postupanja u slučaju katastrof	229. pouzdanost
200. podatak	230. pravna osoba
201. podatak o mjestu	231. pravna vrijednost
202. podnijeti	232. pravni sustav
203. podržavajući zapis	233. pravno-administrativni kontekst
204. podserija	234. predmetni spis
205. pohraniti	235. pregled arhivskih fondova i zbirkā
206. politika	236. premješteni arhiv
207. polutekući zapis	237. premješteno gradivo
208. ponovno vrednovanje	238. preslika
209. popis normativnih zapisa	239. pretpostavka autentičnosti
210. popis preuzetoga arhivskog gradiva	240. prijenos
211. popis s rokovima čuvanja	241. primarna vrijednost
212. popis slijeda nadležnosti	242. primatelj
213. poredak	243. primopredajni zapisnik
214. posebni popis s rokovima čuvanja	244. pristup
215. poslovni zapis	245. pristupna točka
216. postojana pohrana	246. privatni arhiv
217. postojani arhiv	247. privatni zapis
	248. privitak
	249. privremeni zapis

250. procedurni kontekst	283. shema metapodataka
251. procjenjivanje	284. šifriranje
252. profil metapodataka programa	285. signatura
253. program otvaranja arhiva	286. sigurnosna kopija
254. prospektivni zapis	287. skrbništvo
255. provenijencija	288. skupina zapisa
256. provenijencijski kontekst	289. slijed zaštite
257. prvotnost	290. službeni zapis
258. razina opisa	291. snimiti
259. razina opisa objekta	292. spis
260. razina sređivanja	293. spisovoditelj
261. razred	294. spisovodstveni sustav od
povjerenja
262. redni broj	295. spremište
263. referentna kopija	296. središnji registar
264. registar	297. stabilni oblik
265. registratura	298. stabilnost
266. registraturni sustav	299. stalno čuvanje
267. registraturno gradivo	300. strojno čitljiv zapis
268. registrirati	301. stupanj dovršenosti
269. repozitorij	302. stvaratelj
270. reproduciranje	303. stvoriti zapise
271. reproducirati	304. sustav za upravljanje zapisima
272. reprodukcija	305. svezak
273. restauracija	306. svojstvo zapisa
274. retrospektivni zapis	307. tehnološki kontekst
275. revizijski trag	308. tekući zapis
276. rokovnik predmeta	309. tematski vodič
277. rukopis	310. tijelo najviše odgovornosti
278. sažimanje bez gubitaka	311. točnost
279. sažimanje s gubicima	312. tok bitova
280. sekundarna vrijednost	313. trajna vrijednost
281. serija	314. trajno čuvanje
282. SGML	

315. transakcija	330. volumen
316. tvorac	331. vrednovanje
317. udaljena pohrana	332. vremenski raspon
318. unatražna kompatibilnost	333. vrijednost funkcije raspršivanja
319. unutarnja svojstva dokumenta	334. XML
320. upravljanje zapisima	335. zaglavlje
321. uputni zapis	336. zapečatiti
322. urudžbeni broj	337. zapis
323. uzorkovanje	338. zapisni kontinuitet
324. vanjsko svojstvo dokumenta	339. zastarijevanje
325. vjerodostojna kopija	340. zaštitno mikrofilmiranje
326. vjerodostojni zapis	341. zatvoreni spis
327. vjerodostojnost	342. zbirka
328. vlasnički	343. životni ciklus dokumenta
329. vodič	

Zaključak

Ako ne možete objasniti jednostavno,
ne razumijete dovoljno.
Albert Einstein

Diplomski rad *Hrvatsko arhivističko nazivlje* nastao je kao rezultat prevođenja engleske inačice rječnika Multilingual Archival Terminology (MAT), provjere prijevoda i jezične provjere hrvatske inačice rječnika tijekom jedne godine rada. On je ujedno završna provjera i primjena znanja stečena tijekom studija Kroatistike i Informacijskih i komunikacijskih znanosti na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Izradom hrvatske inačice rječnika MAT usustavljeno je hrvatsko arhivističko nazivlje. Postavljanjem inačice na javno dostupan, međunarodni terminološki rječnik stvorena je baza naziva hrvatske arhivističke struke te je dokazano da se prati razvoj struke i u (n)ovome, elektroničkome svijetu. Izrada je također utjecala na razvoj hrvatskoga jezika, u čijim su znanstvenim istraživanjima pronađena rješenja problema nazivlja, ponajviše zbog uporabe tuđica.

Tijekom izrade uočeni su neki problemi koji su u ovome radu opimljeni: neujednačeno nazivlje, problemi u uporabi tuđica, neispravna uporaba domaćih naziva, višeznačnost koja je u stručnome nazivlju nedopustiva, nazivi nesvojstveni struci, novi nazivi u struci, prilagodbe izraza značenju, ujednačavanje engleskih sinonimnih naziva u jedan hrvatski i ostalo. Ti su problemi riješeni uz pomoć dviju hrvatskih struka: arhivističke i jezične.

S jezične strane posebno su obrađeni odnosi značenja među riječima te su doneseni brojni primjeri sinonimije, homonimije, polisemije, hiponimije i antonimije ovoga nazivlja.

Donesena je statistička obrada rezultata prijevoda i prikazan je postupak postavljanja hrvatskoga naziva na MAT, nakon čega je donesen popis svih hrvatskih naziva. Istaknuti su i neki problemi engleske inačice koji trebaju čim

prije biti riješeni, upravo zato jer je ona ostalim jezicima u rječniku ishodišna baza.

Tijekom izrade ovoga rada uočena je trajna potreba za održavanjem ovakva leksika zbog stalnoga napretka informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Taj će se zadatak moći ispuniti s obzirom na to da je hrvatska inačica pridodana bazi podataka MAT-a kao 17. jezik pa će se rječnik u e-inačici moći razvijati usporedno s razvojem suvremenoga arhivističkog nazivlja.

Ovim se radom uspjelo dokazati da se hrvatska arhivistička struka kreće ukorak s međunarodnom i da hrvatski jezik uspijeva za svaki strani izraz ponuditi svoj vlastiti.

Popis izvora

Popis izvora citiranih u hrvatskoj inačici rječnika MAT

1. Brzica, H., Herceg, B., Stančić, H., Long-term Preservation of Validity of Electronically Signed Records, u: Gilliland, A. et al., INFUTURE2013: Information Governance, Zagreb, Filozofski fakultet, 2013.
2. Engleski jednojezični rječnik Merriam-Webster, <http://www.merriam-webster.com/>, 21. 4. 2013.
3. Garić, A. i Stančić, H., Otvorenost hrvatskih arhiva prema odgojno–obrazovnom sustavu, u: Zbornik radova sa stručnoga skupa: 4. kongres hrvatskih arhivista u Opatiji „Arhivi i politika“, Hrvatsko arhivističko društvo, Zagreb, 2014., str. 209.-240.
4. Hrvatski jezični portal, <http://hjp.novi-liber.hr/>, 6. 3. 2014.
5. International Research on Permanent Authentic Records in Electronic Systems (InterPARES) 2: Experiential, Interactive and Dynamic Records. Appendix 22 - InterPARES 2 Project Ontologies, 2008., str. 2, http://www.interpares.org/ip2/display_file.cfm?doc=ip2_book_appendix_22.pdf, 28. 1. 2014.
6. InterPARES 3 Project, Intellectual Framework, v. 2.0, rujan 2008., http://www.interpares.org/display_file.cfm?doc=ip3_intellectual_framework.pdf, 2. 10. 2013.
7. ISAAR (CPF), [http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/ISAAR\(CPF\)_2_Izd_Hrv.pdf](http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/ISAAR(CPF)_2_Izd_Hrv.pdf), Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2006., 23. 3. 2014.
8. ISAD (G), [http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/ISAD_\(G\)_2_Izd_Hrv.pdf](http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/ISAD_(G)_2_Izd_Hrv.pdf), Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2001., 23. 3. 2014.
9. Ivanović, J. Priručnik iz arhivistike, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2010.
10. Klarić, P. Vedriš, M., Građansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2006.

11. Opći popis gradiva s rokovima čuvanja, Hrvatsko arhivsko vijeće, travanj 2012.,
http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/Opci_popis_gradiva_s_rokovima_cuvanja.pdf, 6. 6. 2013.
12. Panian, Ž., Englesko-hrvatski informatički enciklopedijski rječnik, Europapress Holding, Zagreb, 2005.
13. Pravilnik o evidencijama u arhivima,
http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/Pravilnik_o_evidencijama_u_arhivima.pdf, 19. 10. 2013.
14. Pravilnik o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskoga gradiva, <http://zagreb.arhiv.hr/hr/pdf/Pravilnik%20o%20vrednovanju.pdf>, 27. 11. 2013.
15. InterPARES 2 Glossary,
http://www.interpares.org/ip2/ip2_term_fdisplay.cfm?tid=2061, 26. 1. 2014.
16. Primopredaja arhivskoga gradiva, Arhivistika online,
<http://daz.hr/arhol2/primopredaja-arhivskoga-gradiva/>, 6. 9. 2013.
17. Requirements for Assessing and Maintaining the Authenticity of Electronic Records, Authenticity Task Force,
http://www.interpares.org/book/interpares_book_k_app02.pdf, InterPARES, ožujak 2002., 21. 4. 2013.
18. Sadržaj autorskog prava, Državni zavod za intelektualno vlasništvo,
<http://dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/autorsko-pravo/sadrzaj/>, 22. 9. 2013.
19. Spisovodstvo, ARHiNET,
http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/DokumentacijaSpisovodstvo.aspx, 23. 3. 2014.
20. Sređivanje i opis gradiva, ARHiNET,

http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/DokumentacijaSredjivanjeOpis.aspx, 15. 3. 2014.

21. Triva, S., Dika, M., Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2004.
22. Uputstvo za izvršenje Uredbe o uredskom poslovanju, <https://zagreb.arhiv.hr/hr/standardi/fs-ovi/uredba.htm>, 27. 11. 2013
23. Uredba o uredskom poslovanju, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_01_7_171.html, 23. 3. 2014.
24. Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/267275.html>, 23. 3. 2014.
25. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/306987.html>, 22. 9. 2013.
26. Zakon o elektroničkom potpisu, pročišćeni tekst zakona, NN 10/02, 80/08, <http://www.zakon.hr/z/211/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkom-potpisu>, 18. 9. 2013.

Popis literature

1. A Practical Guide to Lexicography. 2006. Ur. Sterkenburg, Piet van. Institute for Dutch Lexicology. Leiden.
2. Barbarić, Mihaela. Arhivistička terminologija - standardizacija jezika arhivistike. Arhivistika Online. <http://daz.hr/arhol2/arhivisticka-terminologija-standardizacija-jezika-arhivistike/> (pristupljeno 9. 9. 2013.).
3. Berruto, Gaetano. 1994. Semantika. Izdanja Antibarbarus. Zagreb.
4. Dizionario plurilingue di termini archivistici. <http://www.iias-trieste-maribor.eu/index.php?id=68&L=1%20%5B0%2C0%2C9784%5D%20-%3E%20%5B%5D%20GET> (pristupljeno 10. 4. 2014.).
5. Engleska inačica rječnika Multilingual Archival Terminology, <http://www.ciscra.org/mat/termdb/termlist/l/English> (pristupljeno 22. 3. 2014.).
6. Engleski jednojezični rječnik Merriam-Webster. <http://www.merriam-webster.com/> (pristupljeno 22. 3. 2014.).
7. Garić, Ana; Stančić, Hrvoje. 2014. Otvorenost hrvatskih arhiva prema odgojno—obrazovnom sustavu. Arhivi i politika: Zbornik radova sa stručnoga skupa: 4. kongres hrvatskih arhivista u Opatiji. Ur. Babić, Silvija. Hrvatsko arhivističko društvo. Zagreb.
8. Glossary of Recordkeeping Terms. <http://www.records.nsw.gov.au/recordkeeping/government-recordkeeping-manual/introduction/glossary-of-recordkeeping-terms/glossary-of-recordkeeping-terms#r> (pristupljeno 21. 3. 2014.).
9. Googleov prevoditelj. <http://translate.google.com/> (pristupljeno 22. 3. 2014.).
10. Hrvatski jezični portal. <http://hjp.novi-liber.hr> (pristupljeno 22. 3. 2014.).
11. Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. <http://pravopis.hr/> (pristupljeno 10. 4. 2014.).

12. ICA Resources. <http://www.ica.org/135/ica-resources/les-ressources-professionnelles-de-lica.html> (pristupljeno 8. 2. 2014.).
13. Kolbas, Irena. Mali pojmovnik arhivistike, bibliotekarstva i muzeologije http://public.carnet.hr/akm/AKM_ostali/pojmovnik.html (pristupljeno 15. 9. 2013.).
14. Launching the Project. <http://www.ica.org/14716/methodology/launching-the-project.html> (pristupljeno 8. 2. 2014.).
15. List of Contributors. <http://www.ica.org/14293/list-of-contributors/list-of-contributors.html> (pristupljeno 17. 2. 2014.).
16. Methodology. Launching the Project.
17. Mihaljević, Milica; Halonja, Antun. 2012. Od računalnoga žargona do računalnoga nazivlja. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
18. Multilingual Archival Terminology. <http://www.ica.org/14282/multilingual-archival-terminology/multilingual-archival-terminology.html> (pristupljeno 8. 2. 2014.).
19. Parentheses and Brackets. <http://www.btb.termiumplus.gc.ca/tcdnstyl-chap?lang=eng&lettr=chapsect7&info0=7.02> (pristupljeno 30. 3. 2014.).
20. Pravilnik o evidencijama u arhivima.
21. Pravilnik o evidencijama u arhivima.
http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/Pravilnik_o_evidencijama_u_arhivima.pdf (pristupljeno 23. 3. 2014.).
22. Pravilnik o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskog gradiva. <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309235.html> (pristupljeno 21. 3. 2014.).
23. Rječnik arhivske terminologije.
<http://www.dapa.hr/images/stories/dokumenti/Rjecnik%20arhivske%20terminologije%20hr.pdf> (pristupljeno 15. 9. 2013.).
24. Rječnik arhivske terminologije.
<http://www.dapa.hr/images/stories/dokumenti/Rjecnik%20arhivske%20terminologije%20hr.pdf> (pristupljeno 15. 9. 2013.).

25. Sadržati > sadržavati. Zbirka jezičnih savjeta Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. <http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=237> (pristupljeno 10. 3. 2014.).
26. Stulli, Bernard. 1977. Priručnik iz arhivistike. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
27. The Public Record Office: The National Archives and the historian.
http://www.history.ac.uk/makinghistory/resources/articles/PRO_TNA.html
(pristupljeno 21. 3. 2014.).

Prilozi

Popis priloženih slika

Slika 1. Rječnički članak s označenim nazivom (1) i definicijom (2)	6
Slika 2. Rječnik arhivske terminologije Jugoslavije.....	10
Slika 3. Rječnik arhivske terminologije	11
Slika 4. Mali pojmovnik arhivistike, bibliotekarstva i muzeologije.....	12
Slika 5. Višejezični rječnik Međunarodnoga instituta za arhivsku znanost u Mariboru i Trstu.....	13
Slika 6. Dodavanje novoga naziva.....	87
Slika 7. Unos naziva.....	88
Slika 8. Unos definicije, vrste riječi i izvora	88
Slika 9. Rječnički članak nakon unosa definicije	89
Slika 10. Odabir jezika za povezivanje.....	89
Slika 11. Odabir naziva za povezivanje	90
Slika 12. Odabir engleske definicije.....	90
Slika 13. Dovršen hrvatski rječnički članak u rječniku MAT	91

Popis priloženih tablica

Tablica 1. Pregled prilagođenih prijevoda nekih engleskih izraza.....	61
Tablica 2. Neki sinonimi u hrvatskoj inačici rječnika MAT	81
Tablica 3. Neki hiponimi u hrvatskoj inačici rječnika MAT	83
Tablica 4. Neki kohiponimi u hrvatskoj inačici rječnika MAT	84
Tablica 5. Neki antonimi u hrvatskoj inačici rječnika MAT	84
Tablica 6. Neki komplementarni nazivi u hrvatskoj inačici rječnika MAT	85